

Pärnu Koidula Gümnaasium

Väliseestlased Rootsis

Uurimistöö

Helen Pill G2A, matemaatika-füüsika suund

Juhendaja: õpetaja Maia Erm

Pärnu 2017

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Väliseestluse ehk diasporaa kujunemine.....	5
2. Rootsieestlaste ajalugu	6
2.1. Eestlaste suuremad rändelained Rootsi	6
2.2. Rahvaloendus Rootsis	8
3. Eestlaste organisatsioonide tegevus Rootsis minevikus ja.....	10
tänapäeval.....	10
3.1. Poliitilised organisatsioonid	10
3.2. Kultuuriorganisatsioonid.....	11
3.2.1. Ajakirjandus	11
3.2.2. Koorilaul	12
3.2.3. Kiriklik elu	12
3.2.4. Eesti Kirjanike Kooperatiiv.....	13
3.2.5. Teater.....	15
3.3. Eesti majad	15
4. Küsitluse „Väliseestlased Rootsis“ vastuste analüüs	17
4.1. Küsitlustulemuste kokkuvõte	38
Kokkuvõte	43
Kasutatud materjalid	46
Resümee	48
Resume	49
Kinnitusleht	50

Sissejuhatus

Eestlased on Rootsi emigreerunud juba sadu aastaid. Esimene ulatuslikum väljaränne toimus Põhjasõja ajal. Järgnesid mitmed väiksemad rändelained, kuid siiski kõige märkimisväärsem minek Eestist Rootsi leidis aset Teise maailmasõja ajal. Eestlaste emigreerumine Rootsi jätkub tänapäevalgi. Väliseestlaste arvuks Rootsis arvatakse olevat 10 000. Kuigi Rootsi ei asu Eestist kaugel, taheti kunagi ning tahetakse ka praegu hoida võõrsil oma kodumaa kultuuri. Sellepärast on loodud Rootsis mitmeid Eesti majasid, Eesti kodusid ja teisi eesti kultuuri säilitavaid organisatsioone, mis ühendavad kohalikke eestlasi, korraldavad kultuuriüritusi ja viivad läbi erinevaid huviringe. Kuna väliseestlaste kultuuritegevust Rootsis on küll uuritud, kuid andmed on praeguseks vananenud, siis on see väga sobilik teema uurimistööks.

Uurimistöö käsitleb väliseestlaste kultuuritegevust Rootsis läbi aegade. See annab ülevaate eestlaste emigreerumisest Rootsi alates Põhjasõjast kuni tänapäevani ning kirjeldab eesti kultuuritegevust nende algusest alates. Töö eesmärk on teada saada, millisel määral tegelevad väliseestlased Rootsis eesti kultuuriga ning kui palju räägivad nad eesti keelt. Samuti soovitakse teada, kuidas hindavad Rootsi väliseestlased eesti kultuuriga tegelemise võimalusi.

Sõnastati uurimisküsimused:

1. Millisel määral võtavad Rootsi väliseestlased osa eesti kultuuritegevusest?
2. Kas väliseestlaste eesti keele oskus on Rootsis säilinud?

Esitati hüpoteesid:

1. Rootsi väliseestlased võtavad regulaarselt osa eesti kultuuritegevusest.
2. Eesti keele oskus on Rootsi väliseestlaste seas säilinud.

Töö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis antakse ülevaade Eesti diasporaa kujunemisest, teises peatükis kirjeldatakse Rootsi väliseestlaste ajalugu ning seletatakse rahvaloenduse läbiviimist Rootsis, kolmandas peatükis uuritakse väliseestlaste kultuuritegevust Rootsis ning neljandas peatükis kajastatakse jaanuarist veebruarini 2017 Rootsis elavate väliseestlaste hulgas läbi viidud küsitluse tulemusi ja analüüsitakse neid. Teine peatükk jaguneb kaheks alapeatükiks, millest esimene annab ülevaate eestlaste

suurematest rändelainetest Rootsi ja teine seletab ära rahvaloenduse läbi viimise süsteemi Rootsis. Kolmas peatükk koosneb kolmest alapeatükist, millest esimene kirjeldab eestlaste poliitiliste organisatsioonide tegevust, teine peatükk käsitleb eesti kultuuriorganisatsioone ning kolmas annab lühikese ülevaate Eesti majade tegevusest Rootsis. Kolmanda peatüki teine alapeatükk jaguneb veel omakorda viieks alapeatükiks, mis käsitlevad väliseesti ajakirjandust, koorilaulu, kiriklikku elu, kirjastust ning teatrit. Töö koostamisel lähtuti väliseestlust käsitlevast kirjandusest ja internetiallikatest. Peamiseks allikaks on 2010. aastal ilmunud kogumikust „Eestlased ja eesti keel välismaal“ (Anniste, Kumer-Haukanõmm, Tammaru, 2010) Raimo Raagi uurimus „Eestlased ja eesti keel Rootsis“, millest saadi eelkõige infot eestlaste emigreerumisest Rootsi ning väliseesti kultuuritegevusest Rootsis. Lisaks kasutati veel teisi kirjalikke allikaid: „Tiibhobu märgi all“ (Kronberg, 2002), „Eestlane väljaspool Eestit“ (Raag, 1999), „Eestlaste põgenemine Rootsi Teise maailmasõja ajal“ (Raag, 2009) kogumikust „Eestlaste põgenemine Läände Teise maailmasõja ajal“ ning „Võõrsil tehtud noorsootöö kui eestluse hoidja ja kaitsja“ (Raudsaar, 2008) kogumikust „Sõna jõul diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel“. Baasmaterjali saadi ka internetilehekülgedelt ja ajalehe artiklitest.

Tänuõnad uurimistöö juhendajale õpetaja Maia Ermile, kõikidele küsimustiku vastajatele ja eriti suur tänu Uppsala Ülikooli professor Eva Pärt-Enanderile põhjaliku abi eest küsimustiku koostamisel ja levitamisel.

1. Väliseestluse ehk diasporaa kujunemine

Pole teada, millal elas esimene väliseestlane. Küll aga leidub teateid üksikutest väliseestlastest vanimais Eestit puudutavais ajalooallikais. Vanim selline teade on paavst Aleksander III kirjas, aastast 1171. Selles kirjas palub ta kahel Norra piiskopil aidata eestlasest misjonäri Fulcot misjonitööga ja käsib Fulcole appi saata munk Nicolausi. Paavst kirjutab Nicolausi kohta, et ta on eestlane, ja kirjeldab teda kui vaga ja intelligentset meest. Kirjas on ka, et Nicolaus elas Norra linnas Stavangeris. Seega on munk Nicolausi puhul tegemist esimese teadaoleva väliseestlasega.¹

Eesti diasporaa on kujunenud kolme suurema väljarändelaine käigus. Esimene neist, mis suundus Venemaale, leidis aset 19. sajandi keskpaigast kuni Esimese maailmasõja alguseni. Enne esimest suuremat rändelainet oli võõrsil elavate eestlaste hulk tagasihoidlik, moodustades vaid 3–4% rahvastikust. Teine massiline väljaränne toimus Teise maailmasõja ajendil läände. Kolmas suurem, praegu käimasolev laine, on samuti suunatud läände.²

Eestlased on lahkunud kodumaalt erinevatel põhjustel. 19. sajandi teiselt poolelt alguse saanud ränne Venemaale oli ajendatud transpordi hüppelisest arengust. Selle tulemusena tehti Eestisse esimene raudtee, mis viis Eesti ala enneolematult tihedatesse sidemetesse Venemaaga. Seega oli hõlpsam liikuda kodumaalt välja. Nii lahkusidki eestlased sünnimaalt, et põgeneda 1868. aasta näljahädast ja leida soodsamaid elutingimusi.³ Teise maailmasõja emigrandid olid sõjapõgenikud ning praegu käimasolev rändelaine on ajendatud inimeste soovist leida majanduslikult paremat elu, rohkem õppimisvõimalusi ja soodsamaid pereloomise tingimusi.⁴

---

¹ Raag 1999: 13

² Tammaru, Kumer-Haukanõmm, Anniste 2010: 35

³ Raag 1999: 38

⁴ Raag 2010: 49-50

2. Rootsieestlaste ajalugu

2.1. Eestlaste suuremad rändelained Rootsi

Esimene teadaolev ulatuslikum rändelaine Eesti aladelt Rootsi toimus Põhjasõja ajal. Paljud rootsi ja saksa soost ametnikud, kirikuõpetajad ja sõjaväelased põgenesid vaenuvägede eest üle Läänemere emamaale, enamasti Stockholmi. Säilinud nimekirjad loendavad tuhandeid põgenikke. Lisaks rootslastele, sakslastele ja nende teenijasperele, kes muidugi olid eestlased, leidus põgenike hulgas ka mõni talupere, kalur ja loots. Suure tõenäosusega sellest eesti püsiasiustust Rootsis ei tekkinud, kuid mitmed rootsi ja saksa soost põgenikud suutsid jätta jälgi Rootsi kultuurilukku.⁵

Juba 18. sajandist leidub teateid sotsiaalabi vajavatest Eesti- ja Liivimaa päritolu vaestest Kesk-Rootsi väikelinnades. Süveneva pärisorjuse eest pages eesti ja rannarootsi talupoegi Lääne-Eesti saartelt ja rannikult Rootsi terve 18. sajandi vältel. Põgenike arv oli kohati üsna suur, näiteks perioodil 1781 - 1794 lahkus Eestist Rootsi kokku 2000 kuni 3000 inimest. Suunduti enamasti Ojamaale ehk Gotlandile ja mandrile Toröst kuni Singöni Roslageni põhjaosas. Mõnel väiksemal saarel, nagu näiteks Gotska Sandö, olid eestlased esimesed püsiasiukad. See teatud pagemine jätkus kuni 1860. aastateni, kui Eestis ja Liivimaal kaotati teoorjus. Sellele järgnev ränne oli märksa väiksem. 19. sajandi teisel poolel ja 20. sajandi algusaastatel lahkus Eestist Rootsisse 35 inimest, kes koos 147 eestlasega 1918. aastal taotlesid elamisluba.⁶

Järgmine märkimisväärsem rändevoog Eestist Rootsi toimus aastatel 1906 - 1914. Need 800 kuni 1000 inimest olid 1905. aasta rahutustega seotud poliitilised põgenikud. Suure osa neist rändajatest moodustasid eestlased, kellest kolmandik pöördus hiljem kodumaale tagasi. Enamik Rootsi jäänutest taotles Rootsi kodakondsust, mida ametivõimud neile

---

⁵ Raag 2010: 385–386

⁶ *Ibid.*, lk 386

üldiselt ei andnud.⁷ Järgnes 1930. aastatel toimunud töö- ja pereränne ehk inimesed suundusid Rootsi kas paremat tööd leidma või olid abiellunud rootslasega. Aastatel 1930 - 1934 suundus Rootsi keskmiselt 36 Eesti elanikku aastas. Hiljem see arv kasvas: 1935. aastal lahkus Eestist Rootsi 48, 1936. aastal 106 ja 1937. aastal 151 inimest.⁸

Kuigi väga paljud eestlased on elanud Rootsis juba ammustest aegadest, sai Rootsi eestlaskond oma praeguse kuju Teise maailmasõja ajal toimunud suure põgenemise tõttu. Eestist Rootsi mindi kolme teed pidi: otse üle mere Eesti saartelt ja rannikualadelt, Soome kaudu või kolmanda riigi, eelkõige Saksamaa ja Taani kaudu (Raag 2009: 57). Esimesed, kes lahkusid Eestist, jõudsid Rootsi pärast Eesti Vabariigi ja Nõukogude Liidu vahel sõlmitud vastastikuse abistamise pakti sõlmimist 28. septembril 1939. Hiljem põgenesid väiksemas ulatuses eestlased Rootsi nii Nõukogude Liidu kui ka Saksa okupatsiooni ajal. 1943. aastal lahkusid Eestist omavoliliselt või evakueeriti Rootsi riigi toetusel rannarootslased, kelle seas oli ka paar tuhat eestlast. Massiline põgenemine algas 1944. aasta augustis, hääbus septembris, kuid jätkus oktoobriski. Mais 1945, kui sõda oli lõppenud, oli Rootsis arvele võetud 28 369 eesti sünnipäritoluga isikut, kellest 21 815 olid eestlased ja 6554 rannarootslased. Paljud eesti põgenikud jäid Rootsi jäädavalt elama, kuid mõned tuhanded siirdusid edasi teistesse riikidesse, eelkõige Kanadasse, Ameerika Ühendriikidesse, Austraaliasse, Argentiinasse ja Lõuna-Aafrikasse. Rootsi lisandus aga veel eesti põgenikke Saksamaalt. Kui sõjajärgsed ränded olid vaibunud 1950. aastaks, siis registreeriti Rootsis rahvaloendusel 25 062 Eestis sündinud inimest.⁹ See arv võis aga olla hoopis suurem, kuna Rootsi rahvaloendustel ei arvestata isiku rahvust ega emakeelt (punkt 2.2).

Pärast Teise maailmasõja lõppu sai Rootsi eestlaskond veel veidi lisa. Mõndadel inimestel, enamasti pensionäridel, anti luba oma lähisugulastele Rootsi järgneda. Mõnel õnnestus ka eri teid pidi Rootsi põgeneda. Ka 1970.-1980. aastatel Rootsi kodanikuga abiellunud Nõukogude Eesti elanikel oli võimalik abikaasa juurde Rootsi elama minna. Nõukogude ajal võis Eestist Rootsi jõuda põgenikuna või pererände tulemusel umbes tuhatkond eestlast.¹⁰

---

⁷ *Ibid.*, lk 386–387

⁸ Raag 2010: 387

⁹ *Ibid.*, lk 388

¹⁰ *Ibid.*, lk 388

Eestlaste ränne sai uue hoo, kui 1980. aastate lõpus Nõukogude Liit hakkas lagunema. See ränne pole praegusekski vaibunud. Peamisteks rände ajenditeks olid pereloomine, õpingud või töö. Andmed 1991.-1999. aastal toimunud Eesti ja Rootsi vahelise rände kohta puuduvad, kuid 2000.-2008. aastal asus Eestist Rootsi elama 3215 Eesti sünnipäraga inimest, kuid Rootsist lahkus 907 Eesti sünnipäraga inimest. Seega kasvas 21. sajandi alguses eestlaste hulk Rootsis 2308 inimese võrra.¹¹ Praeguseks elab Rootsis ligikaudu 10 000 eestlast, neist umbes 4 000 Rootsi pealinnas Stockholmis ja 2 000 Göteborgis.¹²

2.2. Rahvaloendus Rootsis

Rahvaloendus toimus Rootsis esimest korda aastal 1910. Registreeriti elanikkonna sünniriik ja kodakondsus – rahvust ega emakeelt ei registreeritud. Sellises vormis viiakse ka tänapäeva Rootsis läbi rahvaloendust. Seega, kui 1910. aastal tulid eesti põgenikud Rootsi, ei kajastanud see eestlaste arvu, kuna Eestit kui riiki veel ei olnud olemas. Need eestlased, kes elasid rahvaloenduse ajal Rootsis, registreeriti kas Vene kodanike, Venemaal sündinute või rootslastena. Rootslasteks loetud eesti põgenike puhul oli tegemist nendega, kes olid naturalisatsiooni käigus omandanud Rootsi kodakondsuse.¹³

1920. aastal toimus Rootsis esimene rahvaloendus, mille andmestik kajastab eestlasi. Selle järgi elas Rootsis siis 327 Eestis sündinud inimest ja 232 Eesti Vabariigi kodanikku. Järgmine rahvaloendus toimus aastal 1930, mille järgi elas Rootsis 492 Eestis sündinut ja 184 Eesti kodanikku. Kuna aga rahvust ega emakeelt ei arvestatud, siis ei näita need rahvaloendused ega ka ülejäänud Rootsi statistika eestlaste tegelikku arvu. Arvesse pole võetud eesti vanemate Rootsis sündinud lapsi, ei muu kodakondsusega eesti rahvusest ega eesti emakeelega isikuid.¹⁴

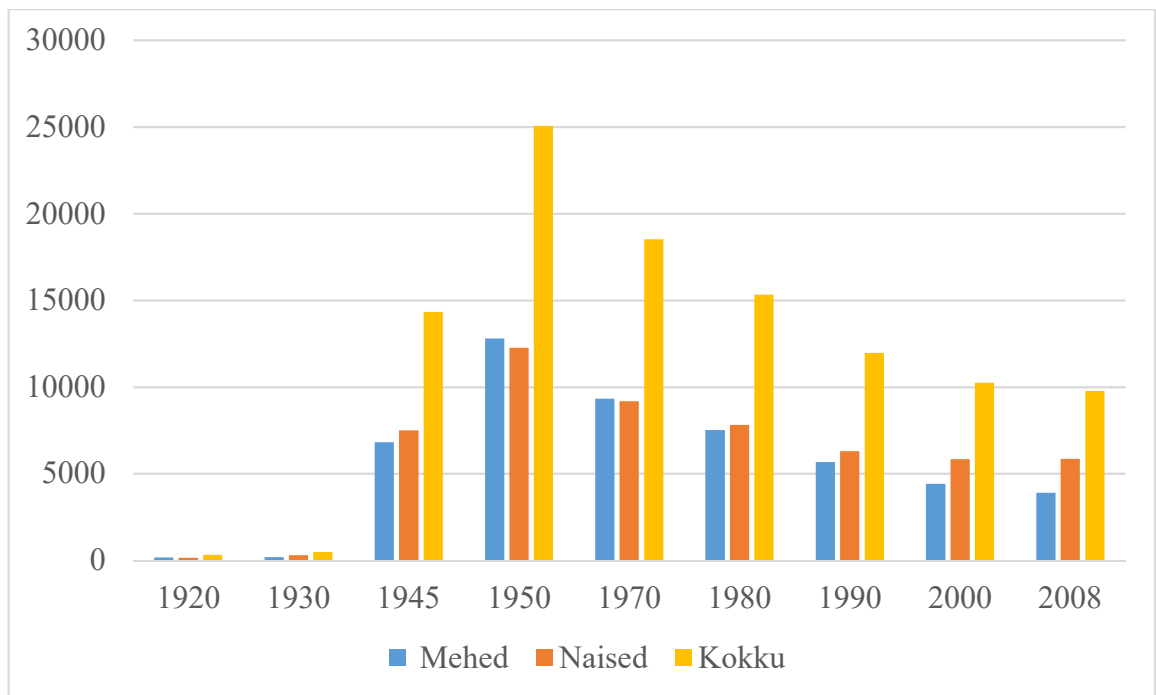
¹¹ Raag 2010: 388-389

¹² Eesti Välisministeeriumi kodulehekül

¹³ Raag 2010: 387

¹⁴ Raag 2010: 387

Tabel 1. Eesti sünnipäraga inimeste arv Rootsis 1920 - 2008

Allikas: Eestlased ja eesti keel välismaal

3. Eestlaste organisatsioonide tegevus Rootsis minevikus ja tänapäeval

3.1. Poliitilised organisatsioonid

Rootsi-eestlaste organiseeritud tegevuse ajalugu ulatub aastasse 1930, mil Rootsis tegutses Rootsi-Eesti Ühing, millel oli 184 liiget. Aastal 1932 asutati Stockholmi Eesti Ühing. Organisatsioonide tekkimist soodustas massiline rändelaine Eestist Rootsi Teise maailmasõja ajal, kui Eestist jõudis Rootsi 32 000 paadipõgenikku, kellest 25 000 olid eestlased ja 7000 rannarootslased. 1944. aastal asutati Eesti Komitee, 1946. aastal Eesti Rahvusfond ja aastal 1947 Eesti Rahvusnõukogu. Need organisatsioonid aga tänapäevaks on oma tegevuse lõpetanud.¹⁵

Peagi tekkis teiste maade eeskujul plaan luua Rootsi eestlaskonnas demokraatlikult valitud rahvaesindus, lähtudes seejuures vähemusrahvustele rakendatud kultuurautonoomiast iseseisvas Eestis. 19. - 28. mail aastal 1956 toimusid esimesed Rootsi Eestlaste Esinduse (edaspidi REE) üldvalimised. Valimiste läbiviimiseks moodustati suuremates eestlaste keskustes valimistoimkonnad ja koostati valijate nimekirjad, kokku umbes 17 000 eestlast, nendest 5101 käis valimas. 100-kohalisse esinduskogusse kandideeris 174 inimest. REE esinduskogu – rootsieestlaste parlamendi – 1. istung toimus 29. - 30. septembril 1956. Eesti taasiseseisvumise järel tekkis keskorganisatsioonides identiteedi kriis. Sisserännuamet teatas Rootsi Eestlaste Esindusele 1993. aastal: kuna Eesti on vaba, ei vajata enam "eksiilparlament", järelikult, ei anta REE-le enam riigitoetust. Kiires korras kujundati REE ümber eestlasi kui etnilist vähemust esindavaks liikmesorganisatsiooniks. Parandati põhikirja ja REE muutus 1994. aasta

---

¹⁵ Rootsi Eestlaste Liidu kodulehekül

kevadistungil Rootsi Eestlaste Liiduks (REL), millel oli 2 000 liikmemaksu tasunud liiget. REL tegutseb siiamaani.¹⁶

Rootsis oli 1973. aastal 204 eesti organisatsiooni, so kaks korda enam kui praegu. Vähenemisel on mitu põhjust. Paguluse alguses oli erinevate maailmavaadete, isiklike või muude vastuolude tõttu, loodud palju erinevaid väga väikesi ühendusi, veel aastal 1970 kannatas eestlaskond Rootsis üleorganiseerituse all. Eesti Päevade ehk ESTO-80 korraldamisel Stockholmis aastal 1980 otsustasid osad ühendused ühineda või lõpetasid tegevuse organisatsiooni juhtide vananedes ja liikmeskonna kokku kuivades. Paljud poliitilised organisatsioonid lõpetasid oma tegevuse pärast Eesti iseseisvumist, mil leiti, et eesmärk – vaba Eesti – on saavutatud. Rahvuslikku ühistegevust oli vaja kohandada uue olukorraga. Peaaegu kõik eesti poliitilised organisatsioonid olid minetanud oma tegevuseesmärgid.¹⁷

3.2. Kultuuriorganisatsioonid

3.2.1. Ajakirjandus

1957. aastal loodi ajakiri Rahvuslik Kontakt. Alguses ilmus ajakiri paar aastat korrapäratult, siis varsti muutus see perioodiliseks, neli korda aastas ilmuvaks ajakirjaks. Alguses kajastas ajakiri eeskätt REE tegevust. Ajakirjas leiavad kajastamist kultuuriloolised ja ajaloolised teemad, mälestused, keeleküsimused, luule, vested, poliitilised analüüsid ja palju muudki. Tänapäeval ilmub Rahvuslik Kontakt digitaalses vormis, kakskeelsena ja värvilisena. Praegune peatoimetaja on Filip Laurits.¹⁸

Eesti Päevaleht (rootsi keeles Estniska Dagbladet) ilmub Stockholmis kord nädalas. Ajaleht alustas oma tegevust aastal 1959. Eesti Päevalehel on enam kui 2000 tellijat. Praegune peatoimetaja on Ülo Siivelt.¹⁹ Eesti Päevaleht kajastab tähtsamaid sündmusi Eesti poliitikast ja eesti kultuurist.²⁰

---

¹⁶ *Ibid*

¹⁷ Raag 2010: 396

¹⁸ Rootsi Eestlaste Liidu kodulehekül

¹⁹ Raag 2010: 395

²⁰ Eesti Päevalehe kodulehekül

3.2.2. Koorilaul

Esimene eesti segakoor alustas tegevust Göteborgis aastal 1946 dirigent Harry Truusi juhtimisel. Göteborgi Eesti Segakoor esines Eesti Vabariigi aastapäevadel, laulupidudel ja iseseisvatel kontsertidel kakskümmend aastat. Samal ajal tegutses ka väiksem kirikukoor. Göteborgi Eesti Meeskoor sai alguse, kui Göteborgi Eesti Seltsi Näiteringi sügisrevüül 1962. aastal esines kümme meest nelja lihtsa ja lõbusa meeskoori lauluga. Peagi liitusid nende kümme mehega teisedki – 1963. aasta sügiseks oli kooris 40 lauljat. Siis moodustati ametlikult Göteborgi Eesti Meeskoor. Meeskoor tegutses 30 aastat Eero Tarjuse ja viimased aastad Leana Salu juhtimisel. Meeskoor esines tihti paljudel üritustel, laulupidudel ja rahvuslikel pidupäevadel, koos naiskooriga. Göteborgi Eesti Naiskoor moodustati, kui enamus mehi koondus segakoorist meeskoori. 1967. aastal moodustati ametlikult naiskoor Harry Truusi juhendamisel. Lauljate arv naiskooris kasvas kiiresti ja mõne aasta pärast oli naiste arv kooris 40. Aastal 1980 võttis koori juhendamise üle Hilja Ivalo. Aastate jooksul hakkasid nais- ja meeskooridest lauljad välja langema ning lõpetasid tegevuse. Viimaks moodustus väike noortekoor, millest omakorda sai aja jooksul Jõulukoor, mis esitab jõulude ajal jõululaule Göteborgis jumalateenistustel. 1994. aastal ühinesid jälle nais- ja meeskoor segakooriks, mis tegutseb siiani, käies üldlaulupidudel ja esinedes tähtpäevadel.²¹

Stockholmi Eesti Segakoor asutati aastal 2002. Toomas Tuulse oli üks koori algatajatest. Segakoor on umbes 30-liikmeline. Stockholmi Eesti Segakoor esineb tähtsate pidupäevade tähistamisel ning võtab osa ka Eesti laulupidudest. Koor teeb proove Stockholmi Eesti Majas.²²

3.2.3. Kiriklik elu

Rootsis on kümme Eesti usuühingut. Seitse Eesti Evangeelse Luteriusu Kiriku kogudust moodustavad omaette praostkonna; kaks Eesti Apostliku Õigeusu Kiriku kogudust (Stockholmis ja Göteborgis) ning Eesti Nelipühi Kiriku Stockholmi kogudus.²³ Religioon

---

²¹ Rootsi Eestlaste Liidu kodulehekül

²² *Ibid*

²³ Raag 2010: 395

on aidanud säilitada eesti keelt ja kultuuri noorte seas. Noorsootöös toimus usuline töö kahel viisil. Noored osalesid usuõpetuse tundides koguduste pühapäeva- ja leerikoolides ning käisid leerilaagrites. Usuline tegevus kuulus noorsootöö ürituste programmi.²⁴

Eestlastest luterlasi on Rootsis hinnanguliselt 5000, kellest eesti koguduste hingekirjas on ligi 1700. Kõik eesti kogudused tegutsevad Rootsis aktiivselt ning hoiavad suhteid Eestiga. Kirikutes peetakse jumalateenistusi, toimuvad ka palved ning koduosadused (Stockholmi Eesti Nelipühi kiriku kodulehekülg). 2005. aastal peeti Rootsi praostkonnas 102 jumalateenistust 18 kohas, armulaualisi oli 399, maeti 69, ristiti üheksa ja leeris käis üheksa inimest. Sel aastal laulatati kaks paari Rootsi praostkonnas.²⁵

3.2.4. Eesti Kirjanike Kooperatiiv

1950. aastal 10. detsembril loodi Stockholmis Eesti Kirjanike Kooperatiivi kirjastus, mis oli vastukaaluks Andres Lauri Soomes alguse saanud väliseesti kirjastusele Orto. Eesti Kirjanike Kooperatiivi asutasid mitmed kuulsad eesti kirjanikud. Kõige aktiivsemad kirjastuse algatamisel olid kirjanikud August Gailit, Bernard Kangro, Valev Uibopuu ja rahastaja Enn Vallak. Asutamisele oli eelnenud suur ettevalmistus, peetud omavahelisi arutelusid ning kontakteeritud paljude eesti kirjanikega üle Rootsi. Esimene Eesti Kirjanike Kooperatiivi kirjastuses ilmunud raamat, Henrik Visnapuu memuaarteos „Päike ja jõgi“, tuli välja aga alles aasta pärast kirjastuse asutamist.²⁶

Kooperatiivi idee autoriks ja algatajaks peetakse sageli Henrik Visnapuud. Visnapuu pidas New Yorgis kõne, milles rõhutas kõigi kultuuritahteliste jõudude ühinemist ja mitmekülgse kultuuriajakirja, kirjastuse ning arhiiviraamatukogu loomise vajadust. Aasta pärast kõne pidamist oligi kaks kõne eesmärkidest saavutatud: 1950. aastal oli asutatud Eesti Kirjanike Kooperatiiv ning Bernard Kangro oli hakanud Lundis välja andma ajakirja Tulimuld. Tulimulla USA-poolse toimetajana oli ka esimestes numbrites Visnapuu nimi. Algselt oli loodetud aga viia eesti pagulaskirjanduse kirjastamise põhiraskus USA-sse. Visnapuu oli plaaninud hakata Ülemaailmse Eesti Kirjanduse Seltsi (ÜEKS) kirjastusega välja andma niinimetatud dollariraamatuid, mille üksikeksemplari

---

²⁴ Mervi Raudsaar 2008: 132 - 133

²⁵ Eesti Kiriku kodulehekülg

²⁶ Kronberg 2002: 14

maht oleks olnud 128 lehekülge, topeltnumbri maht ja hind kahekordsed. Kui aga Kangro hakkas Rootsis välja andma Tulimulda, kadusid vaikselt ka plaanid eesti pagulaskirjanduse põhiraskuse viimisest USA-sse.²⁷

Visnapuu alahindas rootsieestlaste teovõimet. Henrik Visnapuu ütles 1950. aastal August Gailitile: „Kuna Rootsis asuv kirjanikkond väga vähe huvi osutab enese vabastamiseks erakapitali küüsis, siis on muidugi raske asju ajada. Nad said vististi Eestist tulles liiga hea elu otsa ja vaatavad kirjutamisele ainult puhtäri seisukohast. Seepärast ei vääri see kirjandus ka palju.“ Sel ajal oli tegelikult juba vähemalt idee tasandil Rootsis midagi teoksil. Gailit küsis 1949. aastal Kangrole saadetud kirjas: „Kas poleks mõeldav Autorite kooperatiiv, kes Orto põhimõttele hakkaks kirjastama kindlatel kuudel raamatuid?“ See oli esimene kord ja koht, kus tulevase kirjastuse nimi ja ülesehituse laad peaaegu oma lõplikul kujul välja öeldi. Alguses peeti ideed pööraseks, paljude umbusk oli suur. Puudusid stardikapital ja majanduslik garantii. Ometi leidis kooperatiivi algatajate suhtlusringkonnas inimene, kes oli nõus metseeniks hakkama – Enn Vallak. Nii sai Rootsis alata kiire organiseerimistö.²⁸

Ühingu esimeheks sai A. Gailit, kes täitis seda kohust oma surmani aastal 1960. B. Kangro hooleks jäeti raamatute levitamise võrgu loomine. Kirjavahetuse pidamise eest hakkas hoolitsema V. Uibopuu. E. Vallaku ülesandeks sai majandusliku tegevuse eest hoolt kanda. Asutamisele vahetult järgnenud esimesel juhatuse koosolekul kerkis päevakorda kirjastamiskava. Gailitil oli valmimas romaan. H. Visnapuult, A. Mälgult, G. Helbemäelt ja A. Viirlaiult otsustati küsida käsikirju ning kavatseti nende poole pöörduda ettepanekuga astuda kooperatiivi liikmeteks. Võimalikud liikmed olid ka Karl Ast-Rumor, Raimond Kolk, Karl Ristikivi ja Ilmar Talve. Eesti Kirjanike Kooperatiiviga potentsiaalsetele liitujatele saadeti aastavahetuseks tutvumiseks põhikirjad ja liikmeksastumise avaldused.²⁹

Eesti Kirjanike Kooperatiiv andis välja 415 raamatut 78 autorilt. Kirjastus tegutses aastani 1994, mil otsustati Arvo Mägi kodus toimunud koosolekul Eesti Kirjanike Kooperatiiv likvideerida. Oluliseks tõukeks kirjastuse tegevuse lõpule oli Bernard Kangro surm. Allesjäänud raamatud jagati autorite vahel ning ülejääk loovutati Eesti Vabariigi

---

²⁷ *Ibid.*, lk 20 - 21

²⁸ *Ibid.*, lk 21 - 22, 25

²⁹ Kronberg 2002: 26 - 27

Haridusministeeriumile koolidele kinkimiseks. Eesti Kirjanike Kooperatiiv oli edukalt ja eeskujulikult oma eesmärgid täitnud.³⁰

3.2.5. Teater

Teise maailmasõja ajendil Rootsi põgenenuid eestlasi oli ligi 25 000 (vt Tabel 1.), kelle hulgas oli ka lauljaid ja näitlejaid. Stockholmi Eesti Seltsi näitering loodi 3. aprillil 1945. aastal. Seal toodi lavale Vilde „Pisuhänd“, mille teksti taastasid mälu järgi Rein Andre ja Edmar Kuus, kes olid kaks Eestist põgenenud näitlejat. Lavateose „Pisuhänd“ lavastaja oli Hanno Kompus. 1954. aastal võeti nimeks Stockholmi Eesti Teater. 1950. aastatel lahkusid aga mitmed osalised USA-sse ja Kanadasse. Lensi Römmer oli pikki aastaid draamatrupi põhiline eestvedaja, kes lavastas ja dramatiseeris mitukümmend teost.³¹

Praegu tegutseb Rootsis kolm eesti teatrit: Eesti Teater Göteborgis, Stockholmi Huvikooli draamastuudio ja Stockholmi Hobiteater. Eesti Teater Göteborgis tegutseb aktiivselt ning annab etendusi (Künstler 2009). Stockholmi Huvikooli draamastuudios võtavad teatrimängust osa 4 kuni 15-aastased lapsed. Teatrimängu kasutatakse seal laste eesti keele oskuse arendamiseks. Õppides näidenditekste ja laulusõnu omandavad lapsed uut sõnavara, harjutavad sõnade hääldamist ning kõnekasutust (Stockholmi Eesti Huvikooli koduleheküljel). Stockholmi Hobiteater kuulub Eesti Harrastusteatri Liitu, kus on ainuke väliseesti liige (Eesti Harrastusteatri Liidu koduleheküljel).

3.3. Eesti majad

Neljas Rootsi linnas on väliseestlaste rahvuslik tegevus koondunud Eesti Maja (Stockholmis, Göteborgis ja Lundis) või Eesti Kodu (Uppsalas) ruumidesse.³² 1948. aastal hakati arutlema Eesti Maja asutamise üle Stockholmi. Kuue aasta pärast sündiski aktsiaselts AB Eesti Maja. Alguses oldi küll rahalistes raskustes, kuna algselt vajaminevaks põhikapitaliks kogutud 5000 krooni oli liiga vähe, tõsteti kapitali väärtus

---

³⁰ *Ibid.*, lk 237 - 238

³¹ Rahvusteatriid ülemeremaades koduleheküljel

³² Raag 2010: 395

100 000 kroonini. Vaatamata rahalistele probleemidele, jõudis ikka idee Eesti Majast Stockholmis ellu.³³

Lundi Eesti Maja asutati aastal 1971. Asutajateks olid eestlased, kes olid 1944. aastal põgenenud Nõukogude okupatsiooni eest. Lundi Eesti Maja asutamise eesmärkideks oli tollaegsetele arvukatele Lõuna-Rootsis tegutsevatele eesti organisatsioonidele kodupaiga ja kohtumiskoha muretsemine. Tegevus Lundi Eesti Majas oli kõige aktiivsem aastatel 1980 – 2000, kuid ka siiani toimub tegutsemine elavalt. Eesti Maja Lundis proovib hoida kontakte Eestiga ning olla informeeritud selle kultuurist, teadusest, poliitikast ja sotsiaaloludest.³⁴

---

³³ Mis saab Stockholmi Eesti Majast?

³⁴ Eesti Maja Lundis kodulehekül

4. Küsitluse „Väliseestlased Rootsis“ vastuste analüüs

Järgnevalt on esitatud analüüs väliseestlaste kultuuritegevuse kohta Rootsis. Küsitlus viidi läbi 26. jaanuaril–15. veebruaril 2017. aastal ankeedivormis. Ankeedi eesmärk oli teada saada, kui suurel määral räägivad väliseestlased ja nende järglased eesti keelt ning kui palju tegelevad nad eesti kultuuriga Rootsis. Ankeet koostati seoses gümnaasiumi uurimistöega. Ankeet koosnes 14 küsimusest, millele vastasid kõik. Need, kes vastasid 10. küsimusele (Kas osalete mõne Eesti organisatsiooni tegevuses Rootsis?) jaatavalt, pidid vastama veel lisaks 4 küsimusele, mis puudutasid vastajate tegevust Eesti organisatsioonides Rootsis. Põhiosas (14 küsimust) oli võimalik vastajatel veel 6 küsimusele lisada muud informatsiooni ning lisaosas (4 küsimust Eesti organisatsioonides osalemise kohta Rootsis) oli võimalik lisada muud informatsiooni ühele küsimusele. Vastajatel oli ka võimalik jätta oma emaili aadress, et tutvuda hiljem küsimustiku tulemustega. Ankeet oli anonüümne. Ankeeti levitati Rootsis elavate väliseestlaste Facebooki gruppides: Estniska språkstudier vid Uppsala universitet (eesti keeles Eesti keeleõpe Uppsala ülikoolis), Estländare i Västra Götaland (eesti keeles Eestlased Lääne-Götalandis), Estniska 2016 (eesti keeles Eesti keel 2016), Rootsi Eestlaste Liit, Eestlased Rootsis, Estlandssvenskar / Estonian Swedes (eesti keeles Eesti rootslased), Rootsi eestlased. Küsimustikku paluti ka edasi jagada tuttavatele.

Vastajatel paluti vastata järgnevatele küsimustele:

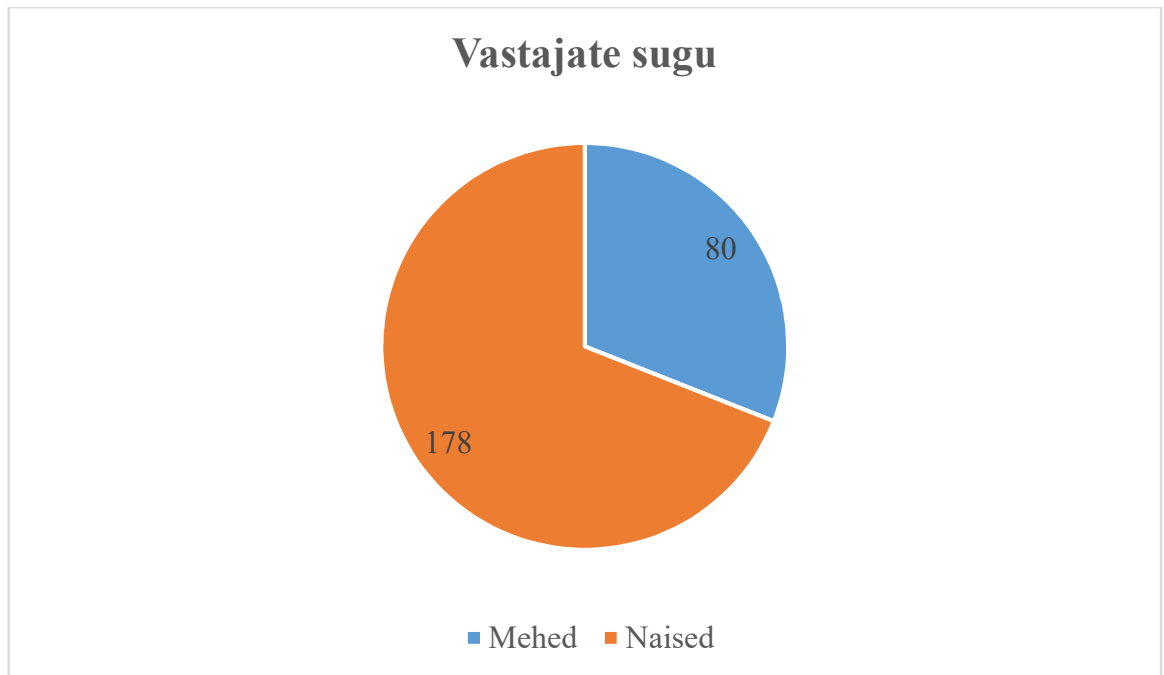
(põhiosa)

1. Sugu
2. Vanus
3. Mis aastal tulite/tulid Teie esivanemad Rootsi?
4. Mis haridus Teil on?
5. Mitmenda generatsiooni väliseestlane Te olete?

6. Kas Teie eesti keel on säilinud kodust või omandatud koolis/kursustel?
7. Eesti keele oskuse hindamine
8. Kui oluliseks peate eesti keele oskust?
9. Kas tähistate Eesti tähtpäevi? Näiteks Eesti Vabariigi aastapäev, Eesti vastlapäev, emakeelepäev, Eesti jaanipäev, Eesti mardipäev, Eesti kadripäev.
10. Kas osalete mõne Eesti organisatsiooni tegevuses Rootsis?
11. Kas loete Rootsis ilmuvaid Eesti ajalehti ja/või ajakirju?
12. Kas olete aktiivne Facebookis rootsieestlaste gruppides?
13. Kui tihti külastate Eestit?
14. Millistes riikides on teil veel sugulasi, kes on eestlased ja kellega te suhtlete?

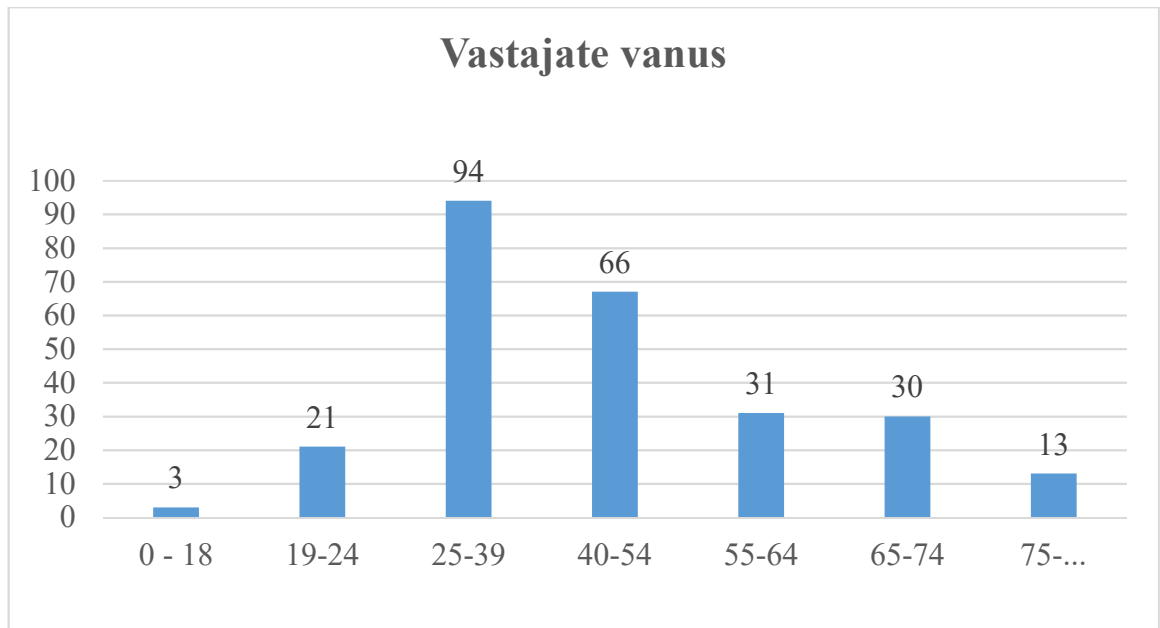
(lisaosa)

1. Kui tihti osalete Eesti organisatsioonide tegevustes?
2. Millise linna Eesti organisatsioonide tegevustes osalete?
3. Millega tegelete Eesti organisatsioonides?
4. Kuidas hindate Eesti organisatsioonide tegevust eesti kultuuri säilitamisel?

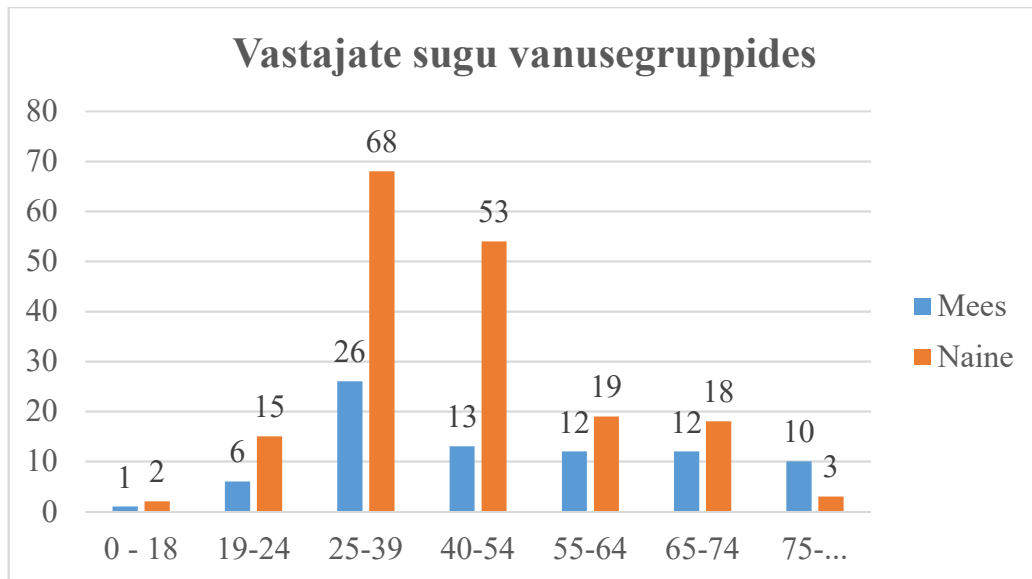
Graafik 1. Koostaja: Helen Pill

Küsitluses osales 258 Rootsis elavat väliseestlast, kellest 80 (31%) on meessoost ja 178 (69%) naissoost. Sellest võib järeldada, et naised on aktiivsemad internetiküsitlustele vastajad kui mehed. Võib ka oletada, et väliseestlaste hulgas on rohkem naisi kui mehi. (vt Graafik 1.)

Graafik 2. Koostaja: Helen Pill

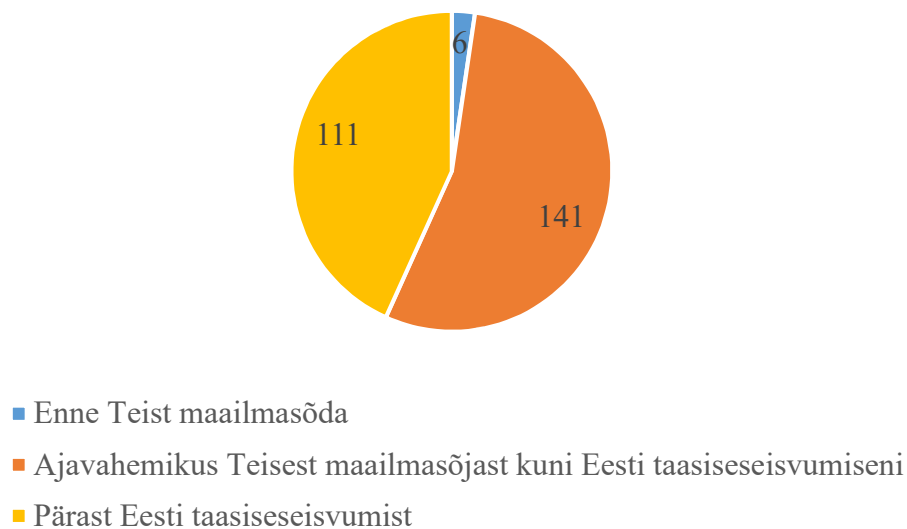
Ankeedile vastanud Rootsi väliseestlased jagati 7 vanusegruppi. Vastanuid vanuses 0-18 on 3, vanuses 19-24 on vastajaid 21, vanuses 25-39 on vastajaid 94, vanuses 40-54 on vastajaid 66, vanuses 55-64 on vastajaid 31, vanuses 65-74 on vastajaid 30 ja vähemalt 75-aastaseid vastajaid on 13. Sellest võib järeldada, et kõige rohkem vastas küsimustikule vanuses 25-39 inimesi ning kõige vähem oli vastajaid vanuses alla 18. Võib oletada, et inimesed vanuses 25-39 on internetis aktiivsemad ja selles vanuses väliseestlasi on Rootsis kõige rohkem. Kuna viienda ja kuuenda vanusegruppi vastajate arv oli sarnane, siis järelikult oli ankeet 55–74-aastaste inimeste hulgas ligikaudu võrdselt populaarne. (vt Graafik 2.)

Graafik 3. Koostaja: Helen Pill

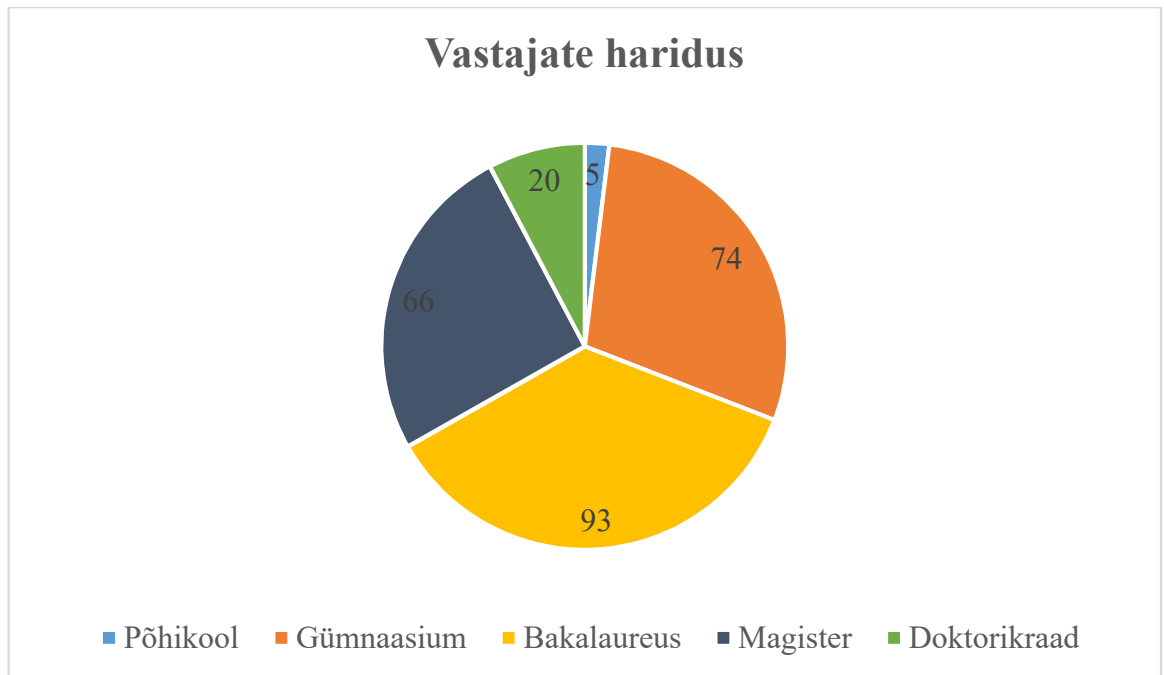
Esimese vanusegrupi (alla 18) vastajate hulgas on 1 mees ja 2 naist, teise vanusegrupi (19-24) vastajate hulgas on 6 meest ja 15 naist, kolmanda vanusegrupi (25-39) vastajate hulgas on 26 meest ja 68 naist, neljanda vanusegrupi (40-54) vastajate hulgas on 13 meest ja 53 naist, viienda vanusegrupi (55-64) vastajate hulgas on 12 meest ja 19 naist, kuuenda vanusegrupi (65-74) vastajate hulgas on 12 meest ja 18 naist ja seitsmenda vanusegrupi (75-...) vastajate hulgas on 10 meest ja 3 naist. Meeste arv on kõigis vanusegruppides märgatavalt väiksem, v.a seitsmendas vanusegrupis, kus meeste arv on lausa 7 võrra suurem. Esimeses vanusegrupis on nii meeste kui ka naiste arv (vastavalt 1 ja 2) peaaegu võrdne ja äärmiselt väike. Kolmandas vanusegrupis on naiste arv (68) suurem kui meeste arv (26). Sellest võib järeldada, et kõikides vanusegruppides, va kuuend, on vastajateks rohkem naised. (vt Graafik 3.)

Mis aastal tulite/tulid Teie esivanemad Rootsi?

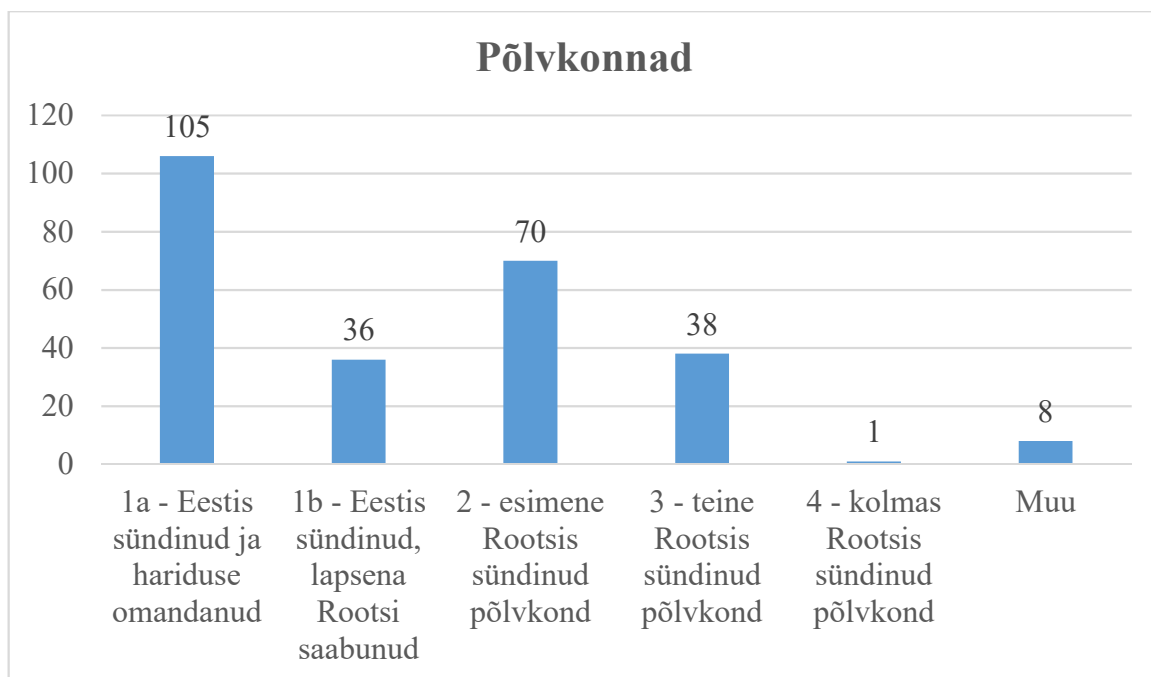
Graafik 4. Koostaja: Helen Pill

258 vastajast 6 vastajat tulid või tulid nende vanemad Rootsi enne Teist maailmasõda, 141 vastajat tulid või tulid nende vanemad Rootsi ajavahemikus Teisest maailmasõjast kuni Eesti taasiseseisvumiseni ning 111 vastajat tulid või tulid nende vanemad Rootsi pärast Eesti taasiseseisvumist. Sellest võib järeldada, et enamik väliseestlastest, kes elab Rootsis, on jõudnud sinna ajavahemikus Teisest maailmasõjast kuni Eesti taasiseseisvumiseni. Võib ka oletada, et selle põhjuseks oli sõja eest põgenemine (vt Graafik 4.)

Graafik 5. Koostaja: Helen Pill

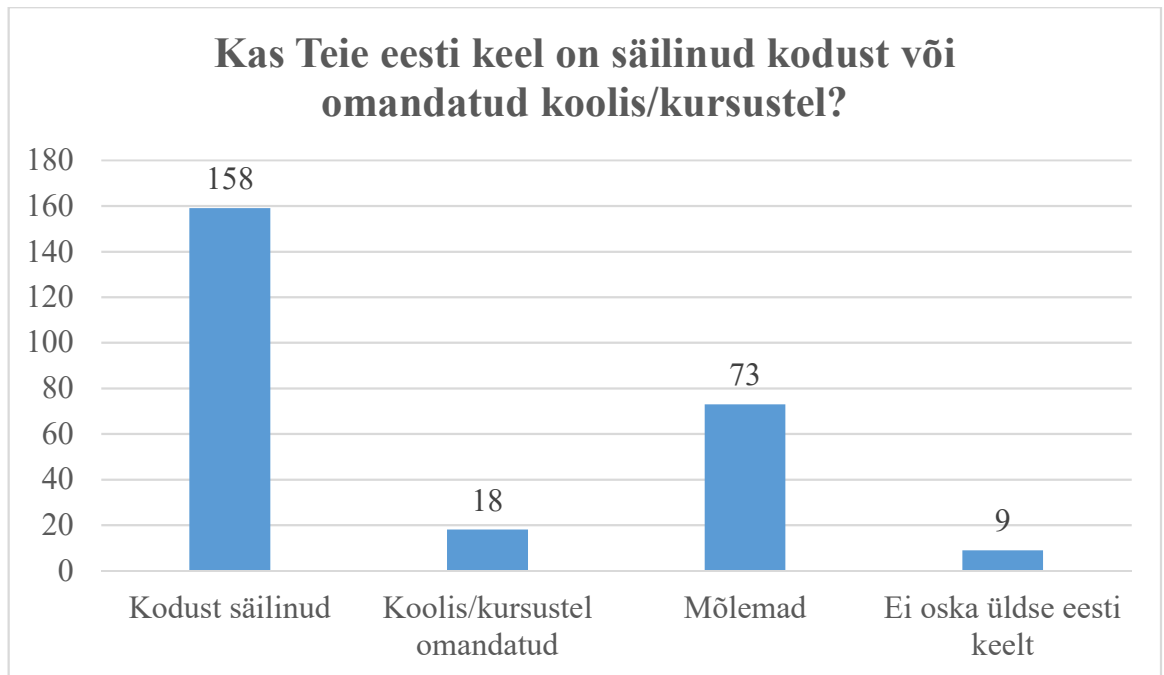
258 vastajast 5 vastajat (1,9%) omavad põhiharidust, 74 vastajat (28,7%) omavad keskharidust, 93 vastajat (36%) omavad bakalaureusekraadi, 66 vastajat (25,6%) omavad magistrikraadi ning 20 vastajat (7,8%) omavad doktorikraadi. Kõige rohkem on neid vastajaid, kes omavad haridust bakalaureuse tasemel. Kõige vähem on neid vastajaid, kellel on põhiharidus. Alur Reinans on märkinud, et eesti põgenikud, olenemata oma haridustasemest, väärtustasid haridust ja püüdsid võimaldada lastele kõrgemat haridust. Sellest võib järeldada, et enamik väliseestlasi on omandanud vähemalt keskhariduse. (vt Graafik 5.)

Graafik 6. Koostaja: Helen Pill

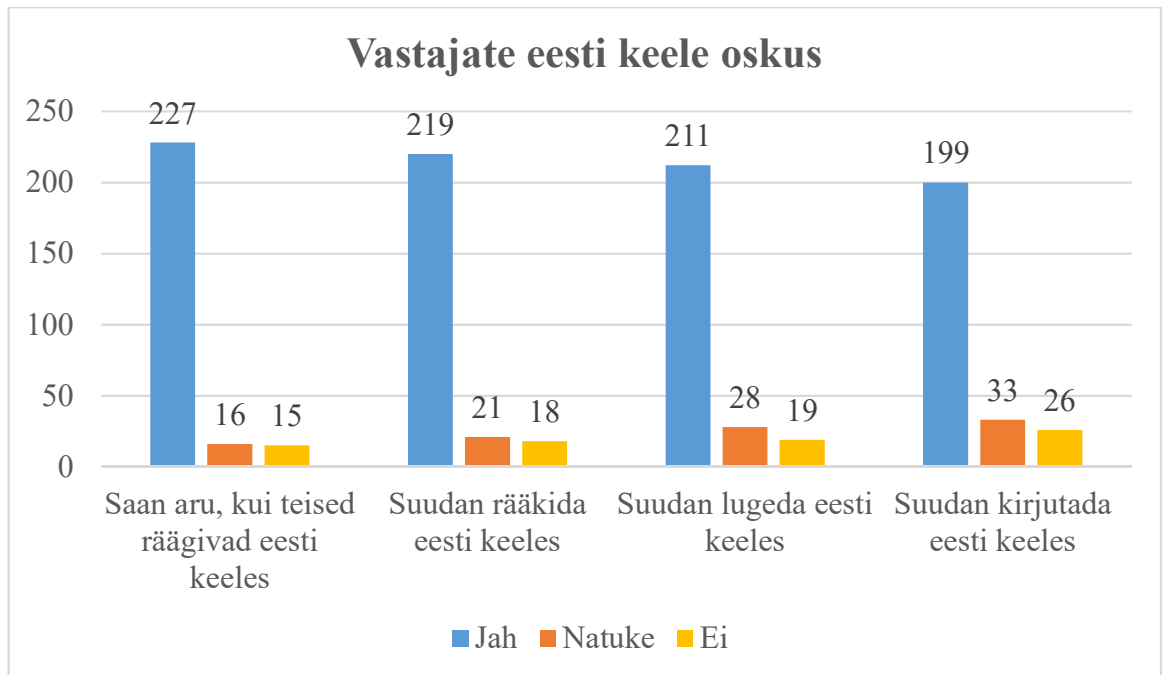
Ankeedile vastanud jagati 6 põlvkonda. Põlvkonda 1a (Eestis sündinud ja hariduse omandanud) kuuluvad 105 vastajat, põlvkonda 1b (Eestis sündinud, lapsena Rootsi saabunud) kuuluvad 36 vastajat, põlvkonda 2 (esimene Rootsis sündinud põlvkond) kuuluvad 70 vastajat, põlvkonda 3 (teine Rootsis sündinud põlvkond) kuuluvad 38 vastajat, põlvkonda 4 (kolmas Rootsis sündinud põlvkond) kuulub 1 vastaja ning mõnda muusse põlvkonda kuuluvad 8 vastajat. Kõige rohkem kuulub vastajaid põlvkonda 1a. Sellest võib oletada, et enamik väliseestlasi Rootsis on Eestis sündinud ja hariduse omandanud. (vt Graafik 6.)

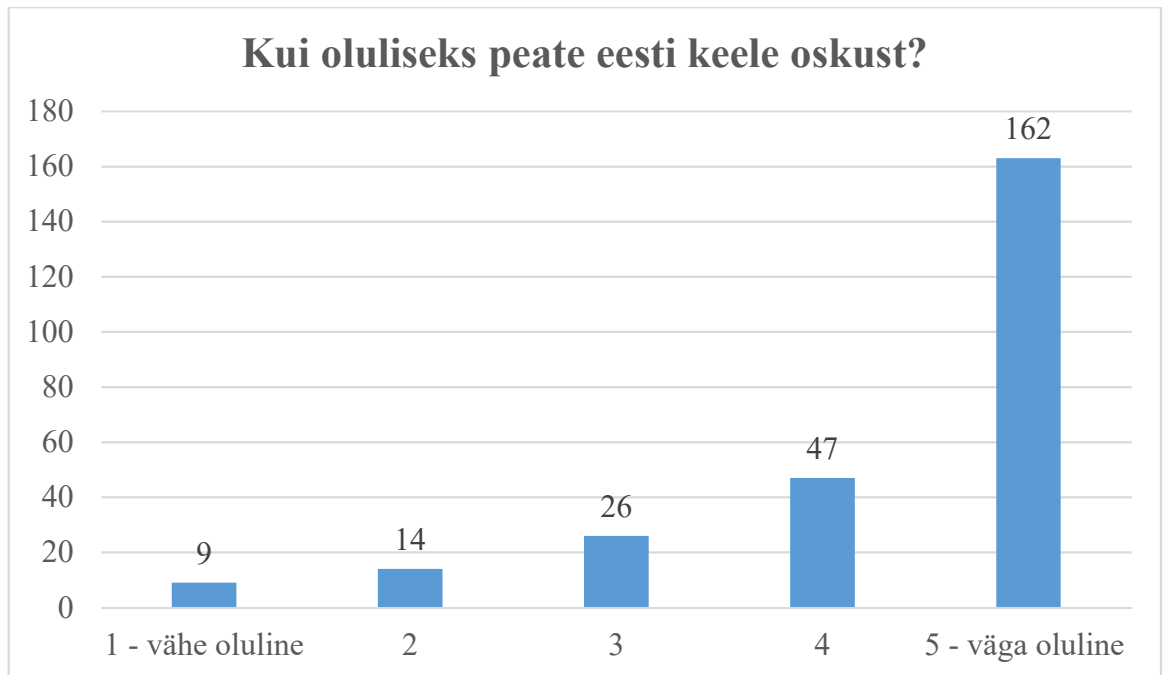
Graafik 7. Koostaja: Helen Pill

258 vastajast 158 vastajal on säilinud eesti keele oskus kodust, 18 vastajal on eesti keel omandatud koolis või kursustel, 73 vastajal on eesti keel säilinud kodust kui ka omandatud koolis või kursustel ning 9 vastajat ei oska üldse eesti keelt. Kõige rohkem on inimestel säilinud eesti keel kodust, millest võib oletada, et mitmete väliseestlaste kodune keel Rootsis on eesti keel. (vt Graafik 7.)

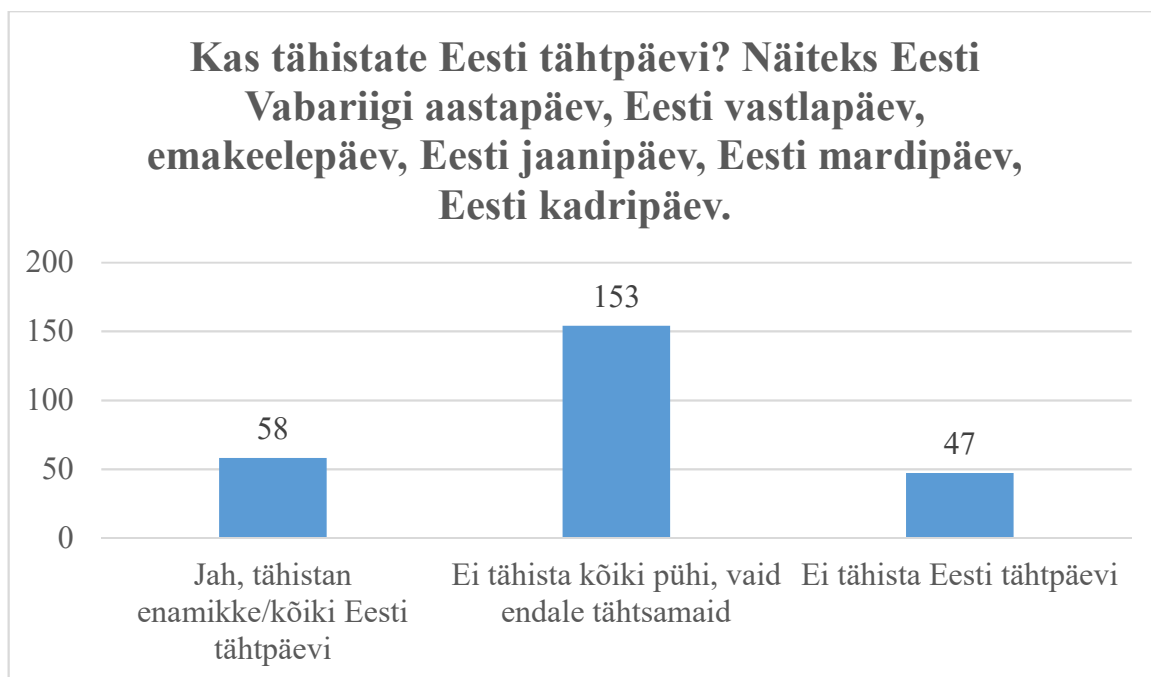
Graafik 8. Koostaja: Helen Pill

258 vastajast 227 vastajat saavad aru, kui teised räägivad eesti keeles, 16 vastajat saavad natuke aru, kui teised räägivad eesti keeles ning 15 vastajat ei saa aru, kui teised räägivad eesti keeles. 258 vastajast 219 vastajat suudavad rääkida eesti keeles, 21 vastajat suudavad natuke rääkida eesti keeles ning 18 vastajat ei suuda rääkida eesti keeles. 258 vastajast 211 vastajat suudavad lugeda eesti keeles, 28 vastajat suudavad natuke lugeda eesti keeles ning 19 ei suuda lugeda eesti keeles. 258 vastajast 199 vastajat suudavad kirjutada eesti keeles, 33 vastajat suudavad natuke kirjutada eesti keeles ning 26 vastajat ei suuda kirjutada eesti keeles. Kõige paremini saavad vastajad aru, kui teised räägivad eesti keeles (227) ning kõige kehvemini suudavad inimesed eesti keeles kirjutada (199). Sellest võib järeldada, et huvi eesti keele ja kultuuri vastu on säilinud, kuid vähete kirjutamisvõimaluste tõttu on eesti keele kirjaoskus halvenenud. (vt Graafik 8.)

Graafik 9. Koostaja: Helen Pill

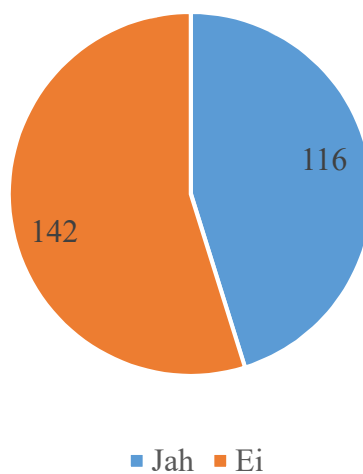
258 vastajast 9 vastajat hindavad eesti keele oskuse olulisust skaalal 1 (vähem oluline) kuni 5 (väga oluline) hindegaga 1, 14 vastajat hindegaga 2, 26 vastajat hindegaga 3, 47 vastajat hindegaga 4 ning 162 vastajat hindegaga 5. Kõige rohkem andsid vastajad eesti keele oskuse olulisusele hinde 5 (162). Sellest võib järeldada, et eesti keel on Rootsi eestlaste silmis tähtsal kohal. (vt Graafik 9.)

Graafik 10. Koostaja: Helen Pill

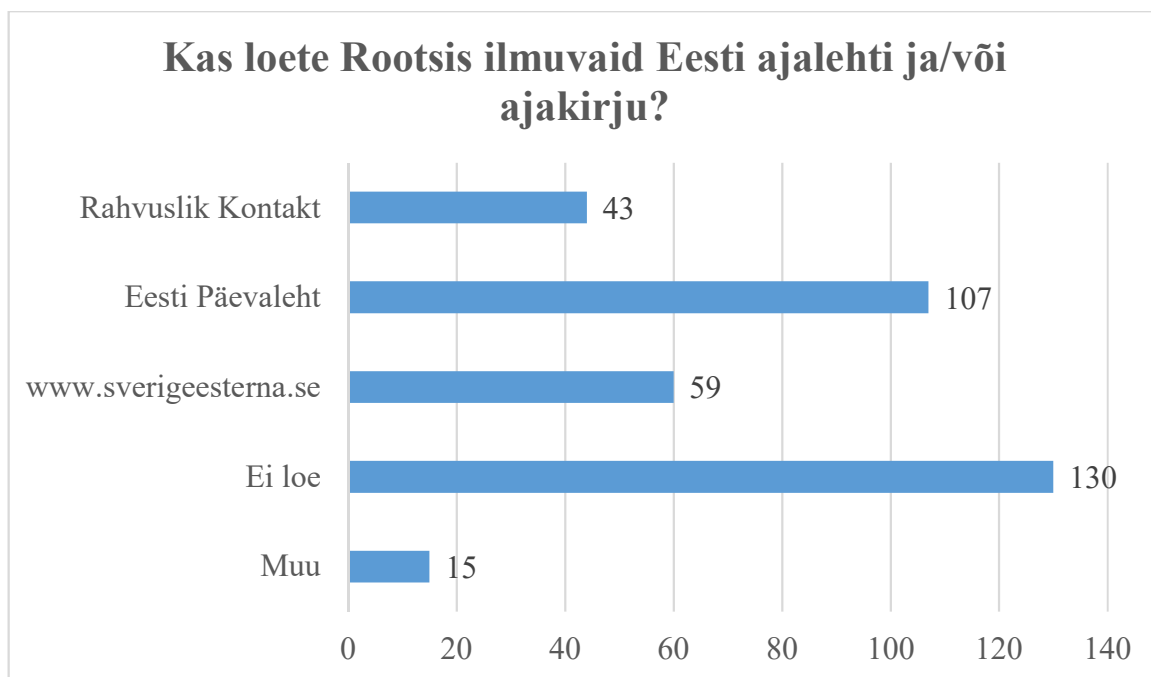
258 vastajast 58 vastajat tähistavad enamikke või kõiki Eesti tähtpäevi, 153 vastajat ei tähista kõiki pühi, vaid tähistavad endale tähtsamaid ning 47 vastajat ei tähista Eesti tähtpäevi. Kõige rohkem tähistavad väliseestlased Rootsis vaid endale tähtsamaid Eesti tähtpäevi (153). Sellest võib järeldada, et väliseestlased hoiavad küll Eesti kultuuri, kuid mitte väga tulinahingeliselt. (vt Graafik 10.)

Kas osalete mõne Eesti organisatsiooni tegevuses Rootsis?

Graafik 11. Koostaja: Helen Pill

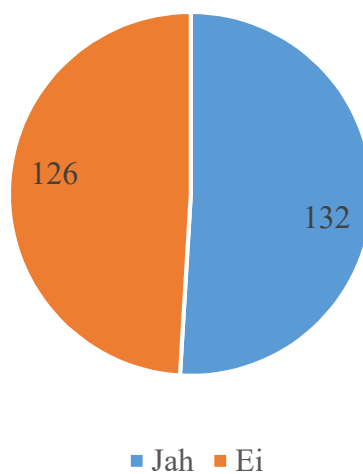
258 vastajast osalevad 116 vastajat mõne Eesti organisatsiooni tegevuses Rootsis ning 142 vastajat ei osale. Ülekaalus on vastajad, kes ei tegele Eesti organisatsioonide tegevusega Rootsis (142). Sellest võib järeldada, et mitmed väliseestlased on Rootsis kaotanud huvi eesti kultuuri vastu. Võib ka oletada, et selle põhjuseks on see, kuidas Eesti organisatsioonides tegevusi läbi viiakse. (vt Graafik 11.)

Graafik 12. Koostaja: Helen Pill

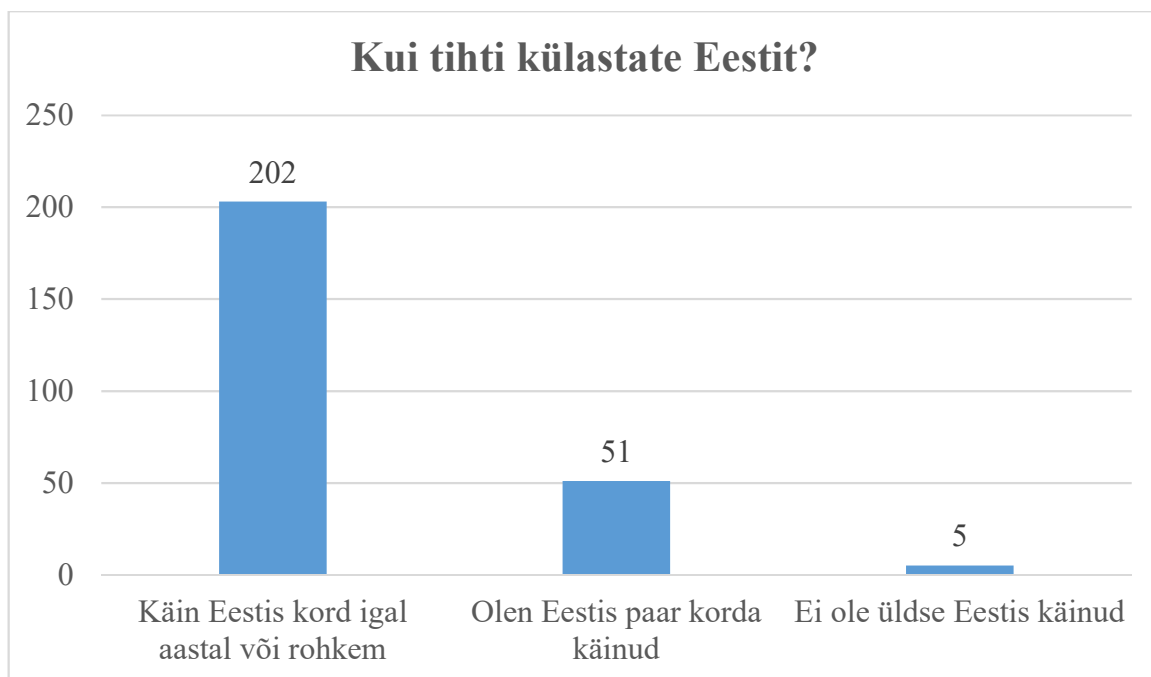
258 vastajast loevad 43 vastajat Rahvuslikku Kontakti, 107 vastajat loevad Eesti Päevalehte, 59 vastajat loevad www.sverigeesterna.se, 130 vastajat ei loe Rootsis ilmuvaid Eesti ajalehti ja/või ajakirju ning 15 vastajat loevad mingit muud Rootsis ilmuvat Eesti ajalehte ja/või ajakirja. Kõige suurem osakaal on nendel vastajatel, kes ei loe üldse Rootsis ilmuvaid Eesti ajalehti või ajakirju (130). Sellest võib järeldada, et huvi eestikeelse väliseesti trükimeedia vastu ei ole suur. Põhjuseks võib pidada eestikeelsete uudiste suurt valikut internetis. Võib ka oletada, et väike huvi eestikeelse ajakirjanduse vastu tuleneb keeleoskusest. (vt Graafik 12.)

Kas olete aktiivne Facebookis rootsieestlaste gruppides?

Graafik 13. Koostaja: Helen Pill

258 vastajast 132 vastajat on aktiivsed Facebookis rootsieestlaste gruppides ning 126 vastajat ei ole. Vastajaid, kes on aktiivsed Facebookis rootsieestlaste gruppides, on 6 võrra rohkem. Võib järeldada, et vastuste osakaalude erinevus tuleb sellest, et kõikidel vastajatel ei ole Facebooki kontot. (vt Graafik 13.)

Graafik 14. Koostaja: Helen Pill

258 vastajast 202 vastajat käivad Eestis kord igal aastal või rohkem, 51 vastajat on Eestis paar korda käinud ning 5 vastajat ei ole üldse Eestis käinud. Kõige rohkem on neid vastajaid, kes käivad Eestis kord igal aastal või rohkem (202) ning kõige vähem neid vastajaid, kes pole üldse Eestis käinud (5). Sellest võib järeldada, et Rootsi eestlaste side esivanemate maaga on säilinud. (vt Graafik 14.)

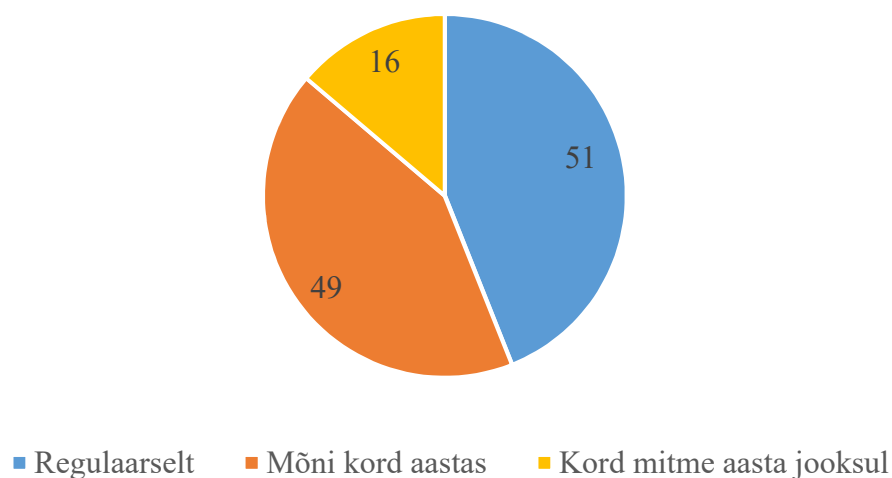

Graafik 15. Koostaja: Helen Pill

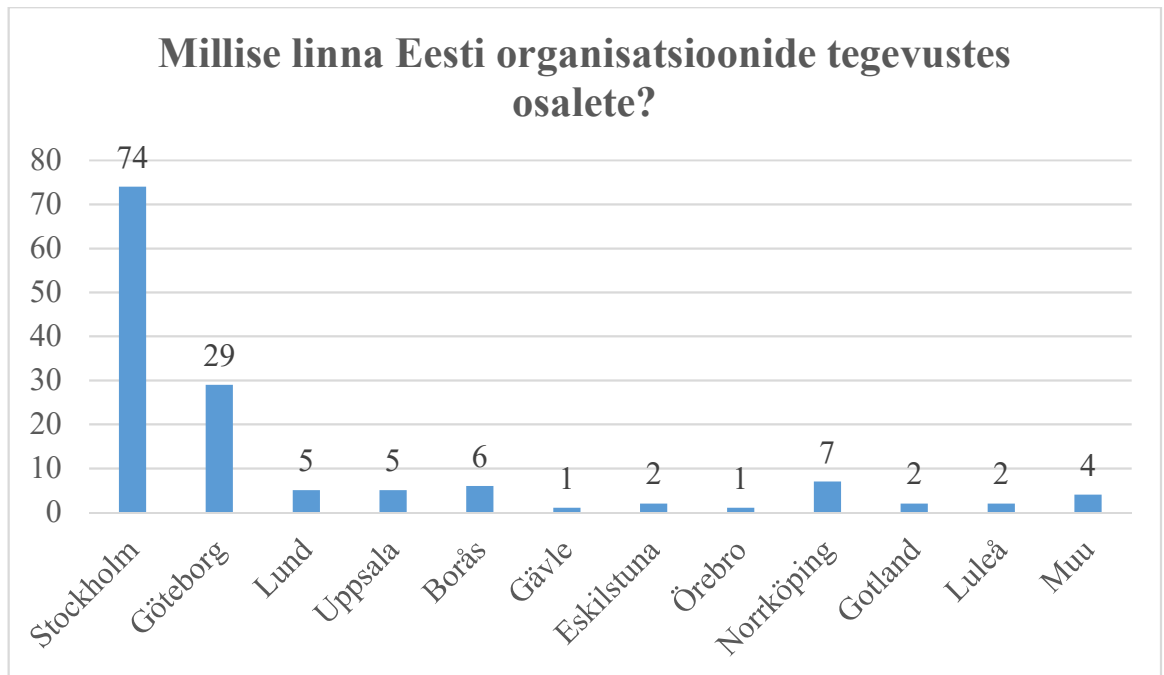
258 vastajast 199 vastajal on eestlastest sugulasi Eestis, 156 vastajal on eestlastest sugulasi Rootsis, 59 vastajal on eestlastest sugulasi Kanadas, 62 vastajal on eestlastest sugulasi USA-s, 30 vastajal on eestlastest sugulasi Saksamaal, 21 vastajal on eestlastest sugulasi Austraalias ning 42 vastajal on eestlastest sugulasi muudes riikides (valdavalt Soomes). Kuna küsimustik viidi läbi Rootsis elavate eestlaste hulgas, siis oligi oodatav tulemus, et vastajatel on kõige rohkem eestlastest sugulasi Eestis (199) ning Rootsis (156). (vt Graafik 15.)

Kui tihti osalete Eesti organisatsioonide tegevustes?

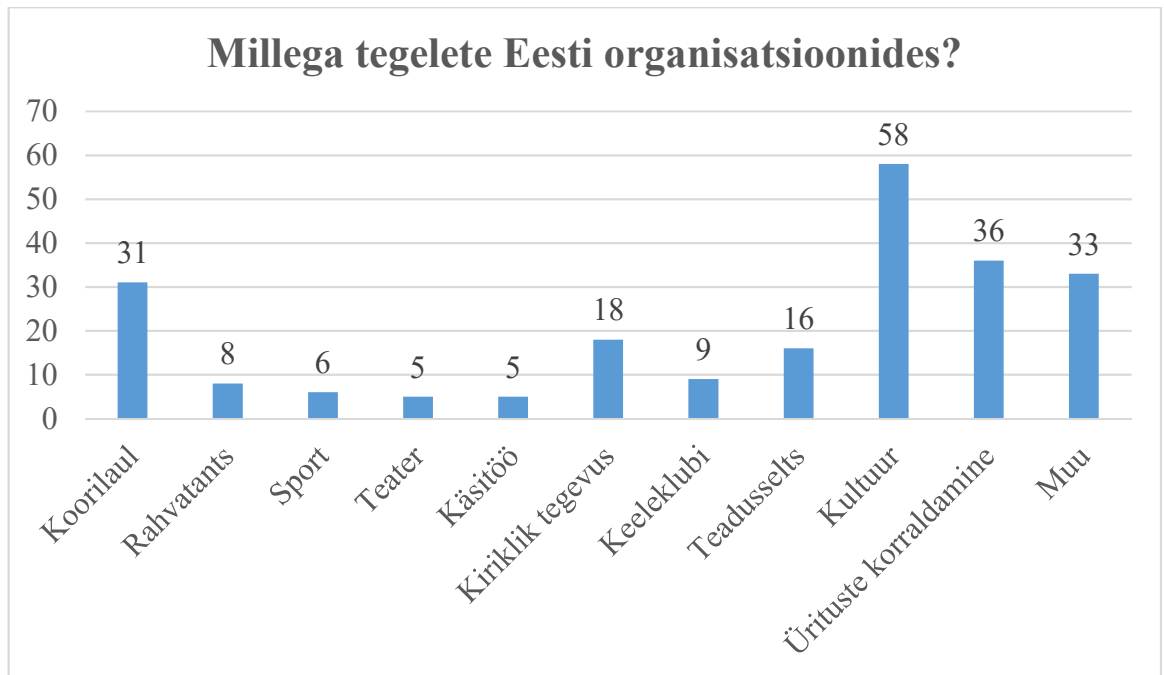
Graafik 16. Koostaja: Helen Pill

116 vastajast, kes osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes, osalevad 51 vastajat Eesti organisatsioonide tegevustes regulaarselt, 49 vastajat osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes mõni kord aastas ning 16 vastajat osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes kord mitme aasta jooksul. Kõige enam on neid vastajaid, kes osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes Rootsis regulaarselt (51) ja kõige vähem neid, kes osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes Rootsis kord mitme aasta jooksul (16). Sellest võib järeldada, et eestlased Rootsis tunnevad suurt huvi eesti kultuuri säilitamise vastu. (vt Graafik 16.)

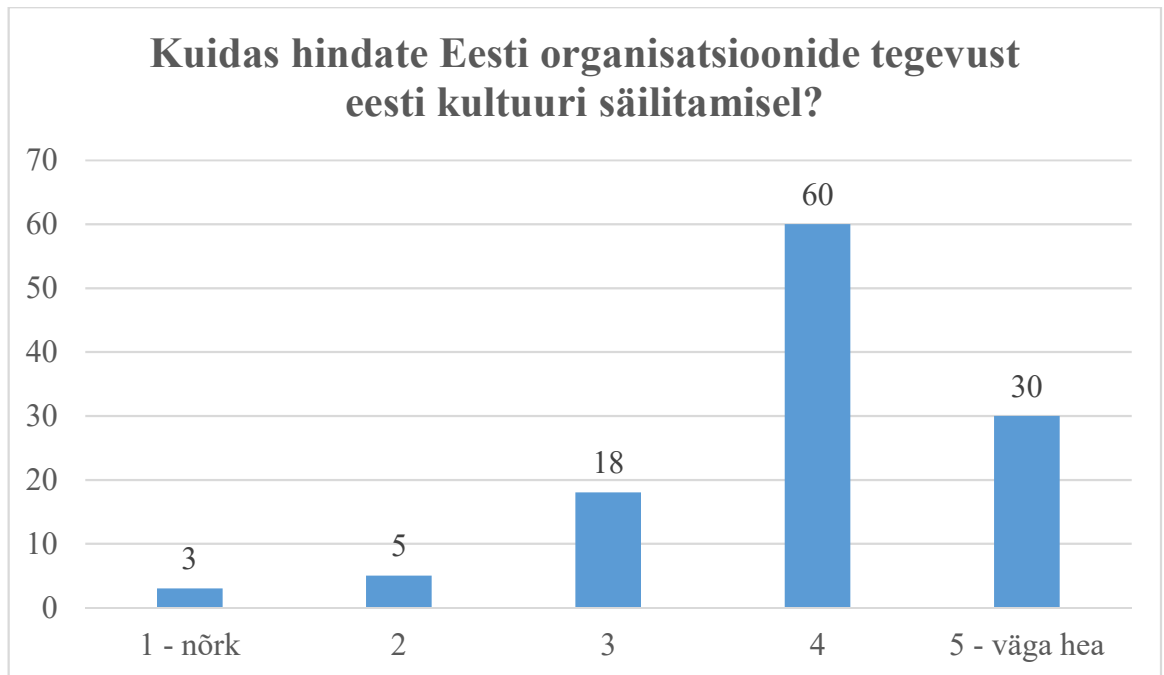
Graafik 17. Koostaja: Helen Pill

116 vastajast, kes osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes, osalevad 74 vastajat Stockholmis Eesti organisatsioonide tegevustes, 29 vastajat osalevad Göteborgis, 5 vastajat osalevad Lundis, 5 vastajat osalevad Uppsalas, 6 vastajat osalevad Borås, 1 vastaja osalevad Gävles, 2 vastajat osalevad Eskilstunas, 1 vastaja osaleb Örebros, 7 vastajat osalevad Norrköpingus, 2 vastajat osalevad Gotlandil, 2 vastajat osalevad Luleås ning 4 vastajat osalevad mõnes muus linnas. Kõige rohkem osalevad vastajaid Stockholmis Eesti organisatsioonide tegevustes (74) ning kõige vähem Gävles ja Örebros (mõlemas 1). Sellest võib järeldada, et Stockholmis on paremad ning rohkem võimalusi tegeleda Eesti organisatsioonides. Võib ka oletada, et Rootsi pealinnas on kõige rohkem eestlasi Rootsi linnadest. (vt Graafik 17.)

Graafik 18. Koostaja: Helen Pill

116 vastajast, kes osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes, tegelevad Eesti organisatsioonides 31 vastajat koorilauluga, 8 vastajat tegelevad rahvatantsuga, 6 vastajat tegelevad spordiga, 5 vastajat tegelevad teatriga, 5 vastajat tegelevad käsitööga, 18 vastajat tegelevad kirikliku tegevusega, 9 vastajat tegelevad keeleklubiga, 16 vastajat tegelevad teadusseltsiga, 58 vastajat tegelevad kultuuriga, 36 vastajat tegelevad ürituste korraldamisega ning 33 vastajat tegelevad millegi muuga (valdavalt üritustel osalemisega). Kõige rohkem tegelevad vastajad Eesti organisatsioonides ürituste korraldamisega (36) ning kõige vähem teatri ja käsitööga (mõlemaga 5). Sellest võib järeldada, et kui tegeletakse ürituste korraldamisega, siis soovitakse eestlust ja eesti keele kultuuriruumi säilitada ka Rootsis. (vt Graafik 18.)

Graafik 19. Koostaja: Helen Pill

116 vastajast, kes osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes, 3 vastajat hindavad Eesti organisatsioonide tegevust eesti kultuuri säilitamisel hindega 1 (nõrk), 5 vastajat hindavad hindega 2, 18 vastajat hindavad hindega 3, 60 vastajat hindavad hindega 4 ning 30 vastajat hindavad hindega 5 (väga hea). Kõige enam anti Eesti organisatsioonidele eesti kultuuri säilitamist hinne 4 (30). Sellest võib järeldada, et inimeste ootused organisatsioonidele on suuremad, kui nad ise tunnevad, et nad realselt vastu saavad. (vt Graafik 19.)

4.1. Küsitlustulemuste kokkuvõte

Küsitlus täitis oma eesmärgi. Küsitluses osales 258 Rootsis elavat väliseestlast, kellest 80 olid meessoost ja 178 naissoost. Selle põhjal võib väita, et naised on aktiivsemad internetiküsitlusele vastajad kui mehed. Samuti võib oletada, et väliseestlaste hulgas on rohkem naisi kui mehi. Kõige rohkem vastajaid (94, sh 26 meest ja 68 naist) oli vanusegrupis 25–39 ning kõige vähem vastajaid (3, sh 1 mees ja 2 naist) olid alla 18. Küsitlustulemuste põhjal võib tähendada, et meeste osakaal vastamises oli märgatavalt väiksem kui naiste osakaal. Järelikult on naised aktiivsemad küsitlustes osalejad kui mehed. Võib ka oletada, et naisi on Rootsis elavate väliseestlaste seas rohkem.

6 vastajat 258 vastajast (2,3%) tulid või tulid nende vanemad Rootsi enne Teist maailmasõda, 141 vastajat (54,7%) tulid või tulid nende vanemad Rootsi ajavahemikus Teisest maailmasõjast kuni Eesti taasiseseisvumiseni ning 111 vastajat (43%) tulid või tulid nende vanemad Rootsi pärast Eesti taasiseseisvumist. Seega moodustavad enamiku väliseesti kogukonnast Teisest maailmasõjast kuni Eesti taasiseseisvumiseni Rootsi läinud eestlased või nende järglased.

258 vastajast 5 vastajat (1,9%) omavad põhiharidust, 74 vastajat (28,7%) omavad keskharidust, 93 vastajat (36%) omavad bakalaureusekraadi, 66 vastajat (25,6%) omavad magistrikraadi ning 20 vastajat (7,8%) omavad doktorikraadi. Seega omavad üle poole vastajatest kõrgharidust.

105 vastajat 258 vastajast (40,7%) on 1a põlvkonna väliseestlased (Eestis sündinud ja Eestis hariduse omandanud), 36 vastajat (14%) on 1b põlvkonna väliseestlased (Eestis sündinud, lapsena Rootsi saabunud), 70 vastajat (27,1%) on 2 põlvkonna väliseestlased (esimene Rootsis sündinud põlvkond), 38 vastajat (14,7%) on 3 põlvkonna väliseestlased (teine Rootsis sündinud põlvkond), 1 vastaja (0,4%) on 4 põlvkonna väliseestlane (kolmas Rootsis sündinud põlvkond) ning 8 vastajat (3,1%) on mõne muu põlvkonna väliseestlased. Kõige enam on vastajate hulgas 1a põlvkonna väliseestlasi. Seega on enamik väliseestlasi Rootsis Eestis sündinud ja hariduse omandanud.

158 vastajat 258 vastajast (61,2%) on säilinud eesti keele oskus kodust, 18 vastajat (7%) on omandanud eesti keele koolis või kursustel, 73 vastajat (28,3%) on eesti keel säilinud kodust kui ka omandatud koolis või kursustel ning 9 vastajat (3,5%) ei oska üldse eesti

keelt. Kõige enam oli neid vastajaid, kellel on eesti keele oskus säilinud kodust. Seega on mitmete väliseestlaste kodune keel Rootsis eesti keel.

Küsitluses paluti hinnata vastajatel oma eesti keele oskust. Igale väitele tuli valida vastuseks kas „jah“, „natuke“ või „ei“. Väitele „saan aru, kui teised räägivad eesti keeles“ vastasid jaatavalt 227 vastajat 258 vastajast (88%), „natuke“ vastasid 16 vastajat (6,2%) ning eitavalt vastasid 15 vastajat (5,8%). Väitele „suudan rääkida eesti keeles“ vastasid jaatavalt 219 vastajat (84,9%), „natuke“ vastasid 21 vastajat (8,1%) ning eitavalt vastasid 18 vastajat (7%). Väitele „suudan lugeda eesti keeles“ vastasid jaatavalt 211 vastajat (81,8%), „natuke“ vastasid 28 vastajat (10,8%) ning eitavalt vastasid 19 vastajat (7,4%). Väitele „suudan kirjutada eesti keeles“ vastasid jaatavalt 199 vastajat (77,1%), „natuke“ vastasid 33 vastajat (12,8%) ning eitavalt vastasid 26 vastajat (10,1%). Kõige enam väitsid vastajad, et nad saavad aru, kui teised räägivad eesti keeles (88% vastajatest) ning kõige vähem, et nad suudavad kirjutada eesti keeles (77,1% vastajatest). Seega on väliseestlaste huvi eesti keele vastu säilinud, kuid väheste kirjutamisvõimaluste tõttu on eesti keele kirjaoskus halvenenud.

Küsitluses paluti vastajatel hinnata eesti keele olulisust skaalal 1 – 5, kus 1 tähendab vähe olulist ning 5 tähendab väga olulist. 9 vastajat 258 vastajast (3,5%) peavad eesti keele oskust vähe oluliseks ehk andsid hinde 1, 14 vastajat (5,4%) andsid hinde 2, 26 vastajat (10,1%) andsid hinde 3, 47 vastajat (18,2%) andsid hinde 4 ning 162 vastajat (62,8%) peavad eesti keele oskust väga oluliseks ehk andsid hinde 5. Seega on eesti keele oskus Rootsis elavate eestlaste silmis väga tähtsal kohal.

Uuriti, kui suurel määral tähistavad väliseestlased Rootsis Eesti tähtpäevi. 58 vastajat 258 vastajast (22,5%) tähistavad enamikke või kõiki tähtpäevi, 153 vastajat (59,3%) ei tähista kõiki Eesti pühi, vaid endale tähtsamaid ning 47 vastajat (18,2%) ei tähista üldse Eesti tähtpäevi. Seega hoiavad väliseestlased küll eesti kultuuri, kuid see ei ole nende jaoks nii oluline.

Eesti organisatsioonide tegevuses Rootsis osalevad 258 vastajast 116 vastajat (45%). 142 vastajat (55%) ei osale Eesti organisatsioonide tegevuses Rootsis. Seega on väliseestlased Rootsis kaotanud huvi eesti kultuuri vastu. Selle põhjuseks võib olla organisatsioonide läbiviimise viis.

Küsitlusega uuriti, kas ja milliseid Rootsis ilmuvaid Eesti ajalehti või ajakirju väliseestlased loevad. 128 vastajat 258 vastajast (49,6%) loevad Rootsis ilmuvaid Eesti

ajalehti või ajakirju. 130 vastajat (50,4%) ei loe Rootsis ilmuvaid Eesti ajalehti või ajakirju. 128 vastajast, kes loevad Eesti ajalehti või ajakirju, loevad 43 vastajat Rahvuslikku Kontakti (33,6%), 107 vastajat (83,6%) loevad Eesti Päevalehte, 59 vastajat (46,1%) loevad www.sverigeesterna.se ning 15 vastajat (11,7%) loevad mõnda muud Rootsis ilmuvat Eesti ajalehte või ajakirja. Natuke üle poole vastajatest ei loe üldse Rootsis ilmuvaid Eesti ajalehti või ajakirju, seega huvi eestikeelse trükimeedia vastu ei ole suur. Selle põhjuseks võib olla eestikeelsete uudiste suurt valikut internetis. Vähene huvi eestikeelse trükimeedia vastu võib ka tuleneda väliseestlaste eesti keele kirja- ja lugemisoskusest.

132 vastajat 258 vastajast (51,2%) on aktiivsed Facebookis rootsieestlaste gruppides. 126 vastajat (48,8%) ei ole aktiivsed Facebookis rootsieestlaste gruppides. Seega on väliseestlased Facebooki gruppides päris aktiivsed. Küsimuse tulemusi võib mõjutada ka see, et mõnedel vastajatel ei olegi Facebooki kontot.

Uuriti, kui tihti külastavad Rootsi eestlased Eestit. 202 vastajat 258 vastajast (78,3%) käivad Eestis kord või rohkem igal aastal, 51 vastajat (19,8%) on Eestis paar korda käinud ning viis vastajat (1,9%) ei ole üldse Eestis käinud. Seega on Rootsi eestlaste side Eestiga säilinud.

Küsitluses paluti valida (ja vajadusel lisada), millistes riikides on neil veel eestlastest sugulasi. 199 vastajat 258 vastajast (77,1%) on eestlastest sugulasi veel Eestis, 156 vastajat (60,5%) on eestlastest sugulasi Rootsis, 59 vastajat (22,9%) on eestlastest sugulasi Kanadas, 62 vastajat (24%) on eestlastest sugulasi USA-s, 30 vastajat (11,6%) on eestlastest sugulasi Saksamaal, 21 vastajat (8,1%) on eestlastest sugulasi Austraalias ning 42 vastajat (16,3%) on eestlastest sugulasi veel mõnes muus riigis. Kuna küsimustik viidi läbi Rootsis elavate eestlaste hulgas, siis oligi oodatav tulemus, et vastajatel on kõige rohkem eestlastest sugulasi Eestis ning Rootsis.

116 vastajalt, kes osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes Rootsis, uuriti, kui tihti osalevad nad organisatsioonide tegevustes. 51 vastajat 116 vastajast (44%) osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes Rootsis regulaarselt, 49 vastajat (42,2%) osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes Rootsis mõni kord aastas ning 16 vastajat (13,8%) osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes Rootsis kord mitme aasta jooksul. Seega on eestlased Rootsis huvitatud eesti kultuurielu säilitamisest.

Kõige enam osalevad küsitlusele vastajad Stockholmis asuvate Eesti organisatsioonide tegevustes (74). Stockholmile järgneb Göteborg (29) ning seejärel tulevad Norrköping (7) ja Borås (6). Nii Uppsala kui Lundi Eesti organisatsioonide tegevustes osalevad mõlemas 5 vastajat. Eskilstunas, Gotlandil ja Luleås osalevad Eesti organisatsioonides kõigis linnades 2 vastajat. Örebro ja Gävle Eesti organisatsioonides osaleb kummaski linnas 1 vastaja. Mõne muu linna Eesti organisatsioonides osalevad 4 vastajat. Seega on kõige rohkem vastajaid, kes osalevad Rootsi pealinna Stockholmi Eesti organisatsioonide tegevustes. Põhjuseks võib olla see, et Stockholmis on paremad ning rohkem võimalusi Eesti organisatsioonides tegelemiseks. Samuti võib põhjendada seda sellega, et Stockholmis võib olla kõige rohkem väliseestlasi Rootsi linnadest.

Uuriti, millega tegeldakse Eesti organisatsioonides Rootsis. 31 vastajat 116 vastajast (26,7%), kes osalevad Eesti organisatsioonide tegevustes Rootsis, tegelevad organisatsioonides koorilauluga, 8 vastajat (6,9%) tegelevad rahvatantsuga, 6 vastajat (5,2%) tegelevad spordiga, 5 vastajat (4,3%) tegelevad teatriga, 5 vastajat (4,3%) tegelevad käsitööga, 18 vastajat (15,5%) tegelevad kirikliku tegevusega, 9 vastajat (7,8%) tegelevad keepleklubiga, 16 vastajat (13,8%) tegelevad teadusseltsiga, 58 vastajat (50%) tegelevad kultuuriga, 36 vastajat (31%) tegelevad ürituste korraldamisega ning 33 vastajat (28,4%) tegelevad millegi muuga. Kuna kõige enam tegeldakse kultuuriga ning ürituste korraldamisega, siis soovitakse eestlust ning eesti kultuuriruumi säilitada ka Rootsis. Ürituste korraldamine võib ka ühendada endas palju erinevaid tegevusi, millest võetakse osa Eesti organisatsioonides.

Küsitluses paluti vastajatel hinnata Eesti organisatsioonide tegevust eesti kultuuri säilitamisel skaalal 1 kuni 5, kus 1 tähendab nõrka ning 5 väga head. 3 vastajat 116 vastajast (2,6%) peavad Eesti organisatsioonide tegevust eesti kultuuri säilitamisel nõrgaks ehk andsid hinde 1, 5 vastajat (4,3%) andsid hinde 2, 18 vastajat (15,5%) andsid hinde 3, 60 vastajat (51,7%) andsid hinde 4 ning 30 vastajat (25,9%) peavad Eesti organisatsioonide tegevust eesti kultuuri säilitamisel väga heaks. Seega hinnatakse Eesti organisatsioonide tegevust eesti kultuuri säilitamisel üldjoontes heaks.

Kokkuvõtvalt võib väita, et enamik küsitlusele vastanud inimesed on tulnud või tulid nende vanemad Rootsi ajavahemikus Teisest maailmasõjast kuni Eesti taasiseseisvumiseni, saavad aru, räägivad, oskavad lugeda ja kirjutada eesti keeles ning omavad eestlastest sugulasi valdavalt Rootsis ja Eestis. Samuti külastab enamik vastajaid

Eestit kas kord või rohkem aastas ning on aktiivsed Facebookis rootsieestlaste gruppides. Valdav osa vastajatest peavad eesti keele oskust väga oluliseks ning loevad ka Rootsis ilmuvaid Eesti ajalehti või ajakirju. Eesti organisatsioonide tegevustes Rootsis osalevad küll alla poole vastajatest, kuid need, kes osalevad, teevad seda regulaarselt või mõni kord aastas. Enamik organisatsioonides osalejaid tegeleb kultuuriga ja ürituste korraldamisega. Üldjoontes hinnatakse Eesti organisatsioonide tegevust eesti kultuuri säilitamisel heaks. See näitab, et eesti kultuuritegevus Rootsis on siiski aktiivne. Tulemustest saab ka järeldada, et enamus eestlasi Rootsis hindab eesti keele oskust.

Kokkuvõte

Töö peaesmärk – koostada erinevate allikate põhjal ülevaade väliseesti kultuuritegevusest Rootsis minevikus ja tänapäeval – saavutati. Mõlemad hüpoteesid pidasid osaliselt paika. Koostatud materjali saab kasutada lisamaterjalina eesti ajaloo õppimisel. Uurimistöole sisulise väärtuse lisamiseks oli töö eesmärk saada vastus mitmele küsimusele väliseesti kultuuritegevuse ja selle ajalise muutumise kohta.

Esimene teadaolev väliseestlane on munk Nicolaus. Eesti diasporaa on kujunenud kolme suurema väljarändelaine käigus. Esimene rändelaine suundus 19. sajandi keskpaigast kuni Esimese maailmasõja alguseni Venemaale. Teine rändelaine toimus Teise maailmasõja ajendil läände. Kolmas suurem, praegu käimasolev laine, on samuti suunatud läände.

Esimene teadaolev ulatuslikum rändelaine Eesti aladelt Rootsi toimus Põhjasõja ajal. Põgenikke oli tuhandeid. Enamus põgenikke olid rootslased ja sakslased, kes läksid vaenuvägede eest üle Läänemere tagasi kodumaale. Lisaks rootslastele ja sakslastele olid põgenike seas ka mõned eestlased. Eesti pühasustust Rootsis sellest rändelainest küll ei tekkinud, kuid mitmed rootsi ja saksa soost põgenikud suutsid jätta jälgi Rootsi kultuurilukku.

Põhjasõja aegsele rändele järgnes mitu väiksemas ulatuses toimunud lainet, kuid kõige märkimisväärsem eestlaste Rootsi emigreerumine leidis aset Teise maailmasõja ajendil. Mais 1945, kui sõda oli lõppenud, oli Rootsis arvele võetud 28 369 eesti sünnipäritoluga isikut, kellest 21 815 olid eestlased ja 6554 rannarootslased. Pärast sõda liikusid mitmed eestlased edasi teistesse riikidesse, nende seas Kanada, Ameerika Ühendriigid, Austraalia, Argentiina ja Lõuna-Aafrika. Rootsi suundus eestlasi ka teistest riikidest, enamasti Saksamaalt. Sõja järel anti paljudele eestlastele luba oma lähisugulastele Rootsi järgneda. Mõnel õnnestus eri teid pidi Rootsi põgeneda. Ka 1970.-1980. aastatel Rootsi kodanikuga abiellunud Nõukogude Eesti elanikel oli võimalik abikaasa juurde Rootsi elama minna. Nõukogude ajal võis Eestist Rootsi jõuda põgenikuna või pererände tulemusel umbes tuhatkond eestlast.

Kui Nõukogude Liit hakkas lagunema, sai alguse uus ulatuslikum eestlaste ränne Rootsi, mis kestab tänapäevani. Praegu oletatakse, et eestlaste arv Rootsis on 10 000 ringis. Siiski ei saa seda arvu kindlalt määrata, kuna Rootsis pannakse rahvaloendusel kirja vaid inimese sünnipaik ja kodakondsus – emakeelt ja rahvust ei märgita. Selle tõttu ei ole ka Rootsi rahvastiku statistikas ühtegi eestlast kuni 1920. aasta rahvaloenduseni, kuna Eestit kui riiki ei olnud veel olemas. Eestlased märgiti kas Vene kodanikeks, Venemaal sündinuteks või rootslasteks.

Väliseesti organisatsioonide arv on Rootsis tänapäevaks langenud kunagiselt 204 umbes saja ringi. Rootsis tegutseb kaks eestikeelset ajakirjanduslikku organisatsiooni: Rahvuslik Kontakt ning Eesti Päevaleht (Estniska Dagbladet). Koorilauluga tegeletakse Göteborgis ja Stockholmis. Rootsis on kümme Eesti usuühingut: seitse Eesti Evangeelse Luteriusu Kiriku kogudust, kaks Eesti Apostliku Õigeusu Kiriku kogudust (Stockholmis ja Göteborgis) ning Eesti Nelipühi Kiriku Stockholmi kogudus. Eesti Kirjanike Kooperatiiv oli pagulaskirjastus, mis tegutses Rootsis aastatel 1950. - 1994. Kirjastus andis välja 415 raamatut 78 autorilt. Esimene väliseestlaste näitetrupp loodi Rootsis 1945. aastal. Praegu tegutseb Rootsis kolm eesti teatrit: Eesti Teater Göteborgis, Stockholmi Huvikooli draamastuudio ja Stockholmi Hobiteater. Neljas Rootsi linnas on väliseestlaste rahvuslik tegevus koondunud Eesti Maja (Stockholmis, Göteborgis ja Lundis) või Eesti Kodu (Uppsalas) ruumidesse.

Andmaks ülevaadet Rootsis elavate väliseestlaste kultuuritegevusest ning nende eesti identiteedi säilimisest, viidi 2017. aasta jaanuarist veebruarini Rootsis elavate väliseestlaste seas läbi küsitlus, kus küsiti nende väliseesti kultuuritegevustes osalemise ja Eestiga kontaktide säilitamise kohta ning paluti hinnata väliseesti organisatsioonide tegevust eesti kultuuri säilitamisel ning ka oma eesti keele oskusi. Küsitlus täitis oma eesmärgi. Küsitlusele vastas 258 inimest, kellest 80 olid meessoost ning 178 naissoost, järelikult on naised aktiivsemad internetiküsitlusele vastajad. Võib ka oletada, et naised on Rootsis elavate väliseestlaste seas rohkem. Kõige rohkem vastajaid oli vanusegruppis 25–39 ning kõige vähem vastajaid olid alla 18. Võib oletada, et inimesed vanuses 25-39 on internetis aktiivsemad ja selles vanuses väliseestlasi on Rootsis kõige rohkem.

Eesti organisatsioonide tegevuses Rootsis osaleb 258 vastajast 116 vastajat, so alla poole vastajatest. Seega pole eesti kultuuritegevuses osalemine väliseestlaste hulgas Rootsis populaarne. Kõige enam osaletakse Eesti organisatsioonides Stockholmis. Võib oletada,

et kõige rohkem väliseestlasi Rootsi linnadest ongi Stockholmis. Organisatsioonides tegeldakse koorilauluga, rahvatantsuga, teatriga, käsitööga, spordiga, kirikliku tegevusega, keeleklubis, teadusseltsis, kultuuriga, ürituste korraldamisega ja muuga. Kõige enam tegeletakse kultuuriga ning ürituste korraldamisega, järelkult soovitakse eestlust ning eesti kultuuriruumi säilitada ka Rootsis. Ürituste korraldamine võib ühendada endas palju erinevaid tegevusi, millest võetakse osa Eesti organisatsioonides. Väliseesti organisatsioonide tegevustest võetakse osa enamasti regulaarselt või mõni kord aastas ning antakse skaalal 1 (nõrk) kuni 5 (väga hea) hinne 4.

Enamik vastajatest saab aru eesti keelest, oskab rääkida, lugeda ja kirjutada eesti keeles. 62,8% vastajatest peavad eesti keele oskust väga oluliseks. Järelkult on eesti keele oskus Rootsis elavate eestlaste silmis väga tähtsal kohal. Kõige enam oli neid vastajaid, kellel on eesti keele oskus säilinud kodust. Seega on mitmete väliseestlaste kodune keel Rootsis eesti keel. 78,3% vastajatest käivad Eestis kord või rohkem igal aastal. Seega on Rootsi eestlaste side Eestiga säilinud.

Kokkuvõtvalt võib väita, et enamik küsitlusele vastanud inimestest on tulnud või tulid nende vanemad Rootsi ajavahemikus Teisest maailmasõjast kuni Eesti taasiseseisvumiseni. Nad saavad aru, räägivad, oskavad lugeda ja kirjutada eesti keeles. Samuti külastab enamik vastajaid Eestit kas kord või rohkem aastas. Valdav osa vastajatest peavad eesti keele oskust väga oluliseks. Eesti organisatsioonide tegevustes Rootsis osaleb küll alla poole vastajatest, kuid need, kes osalevad, teevad seda regulaarselt või mõni kord aastas. Enamik organisatsioonides osalejaid tegeleb kultuuriga ja ürituste korraldamisega. Üldjoontes hinnatakse Eesti organisatsioonide tegevust eesti kultuuri säilitamisel heaks. See näitab, et eesti kultuuritegevus Rootsis on siiski aktiivne. Tulemustest saab ka järeldada, et enamik eestlasi Rootsis hindab eesti keele oskust. Samuti ei ole väliseestlased Rootsis kaotanud kontakti Eestiga.

Uurimistöö andis koostajale palju uusi teadmisi väliseestluse tekke ja ajaloo kohta. Kuna uurimistöö käigus viidi läbi ulatuslik küsimustik, siis on võimalik seda kasutada ka tulevikus allikana.

Kasutatud materjalid

1. Anniste, K., Kumer-Haukanõmm, K., Tammaru, T. 2010. Eesti diasporaa kujunemise kolm lainet. Kogumik Eestlased ja eesti keel välismaal. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
2. Eesti Harrastusteatri kodulehekül. Loetud: <http://www.harrastusteatriid.org/arengukava/311-visioon>, 23.03.2017.
3. Eesti Maja Lundis kodulehekül. Loetud: <https://estniskahusetilund.wordpress.com/eestimajalundis/ajalugu/>, 21.03.2017.
4. Eesti Päevalehe kodulehekül. Loetud: <http://www.eestipaevaleht.se/>, 22.03.2017.
5. Eestlased Rootsis. Eesti Välisministeeriumi kodulehekül. Loetud: <http://vm.ee/et/riigid/rootsi?display=relations#eestlased>, 24.02.2017.
6. Kronberg, J. 2002. Tiibhobu märgi all. Tallinn: Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus.
7. Künstler, A. 2009. Göteborgi eestlastest. Ajaleht Sirp kodulehekül. Loetud: <http://www.sirp.ee/s1-artiklid/varia/goeteborgi-eestlastest/>, 19.03.2017.
8. Nurk, M. 2015. Mis saab Stockholmi Eesti Majast? Postimees Arvamus kodulehekül. Loetud: <http://arvamus.postimees.ee/3191829/mart-nurk-mis-saab-stockholmi-eesti-majast>, 20.03.2017.
9. Pikkur, T. 2006. Rootsi Eesti kogudused kestavad. Eesti Kiriku kodulehekül. Loetud: <http://www.eestikirik.ee/rootsi-eesti-kogudused-kestavad/>, 20.03.2017.
10. Raag, R. 1999. Eestlane väljaspool Eestit. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
11. Raag, R. 2009. Eestlaste põgenemine Rootsi Teise maailmasõja ajal. Kogumik Eestlaste põgenemine Läände Teise maailmasõja ajal. Tartu: Greif OÜ trükikoda.
12. Raag, R. 2010. Eestlased ja eesti keel Rootsis. Kogumik Eestlased ja eesti keel välismaal. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
13. Rahvusteatriid ülemeremaades kodulehekül. Loetud: <http://tmm.ee/teatriaasta/doku.php?id=rahvusteatriid&do=backlink>, 21.03.2017.

14. Raudsaar, M. 2008. Võõrsil tehtud noorsootöö kui eestluse hoidja ja kaitsja. Kogumik Sõna jõul diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
15. Rootsi Eestlaste Liidu kodulehekül. Loetud: <http://sverigeesterna.se/rootsieestlaste-ajalugu-esternas-historia-i-sverige/>, 19.02.2017.
16. Rootsi Eestlaste Liidu kodulehekül. Loetud: <http://sverigeesterna.se/rahvuslik-kontakt/>, 22.02.2017.
17. Rootsi Eestlaste Liidu kodulehekül. Loetud: <http://sverigeesterna.se/2016/03/17/70-aastat-eesti-koorilaulu-goteborgis/>, 13.02.2017.
18. Rootsi Eestlaste Liidu kodulehekül. Loetud: <http://sverigeesterna.se/2016/05/26/toomas-tuulse-stockholmi-eesti-segakoorkullafond/>, 23.02.2017.
19. Stockholmi Eesti Huvikooli kodulehekül. Loetud: <https://huvikool.wordpress.com/draamastuudio/>, 18.03.2017.
20. Stockholmi Eesti Nelipühi kiriku kodulehekül. Loetud: <https://www.kirik.se/>, 20.03.2017

Resüme

Eestlased on Rootsi emigreerunud juba sadu aastaid. Kuna väliseestlaste kultuuritegevust Rootsis on küll uuritud, kuid andmed on praeguseks vananenud, siis oli töö peaesmärgiks teada saada, millisel määral tegelevad väliseestlased Rootsis eesti kultuuriga ning kui palju räägivad nad eesti keelt.

Töö eesmärk saavutati. Töös on käsitletud Eesti diasporaa kujunemist, antud ülevaade eestlaste emigreerumisest Rootsi alates Põhjasõjast kuni tänapäevani, kirjeldatud eesti kultuuritegevust organisatsioonide algusest alates ning esitatud analüüs, mis annab ülevaate Rootsis elavate väliseestlaste eesti kultuuritegevusest, nende hinnangust väliseesti kultuuritegevusele tänapäeval, nende eesti keele oskusest ning nende hinnangust eesti keele oskuse olulisusele igapäeva elus.

Töö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis antakse ülevaade Eesti diasporaa kujunemisest ja teises peatükis kirjeldatakse Rootsi väliseestlaste ajalugu ning seletatakse rahvaloenduse läbiviimist Rootsis. Kolmandas peatükis, mis koosneb viiest alapeatükist, uuritakse väliseestlaste kultuuritegevust Rootsis ning neljandas peatükis kajastatakse Rootsis elavate väliseestlaste hulgas läbi viidud küsitluse tulemusi, andes sellega ülevaate Rootsi väliseestlaste kultuuritegevusest ja eesti keele oskusest tänapäeval.

Allikmaterjalidena on töös kasutatud erinevat väliseestlust käsitlevat kirjandust, sealhulgas 2010. aastal ilmunud kogumikust „Eestlased ja eesti keel välismaal“ Raimo Raagi uurimust „Eestlased ja eesti keel Rootsis“, „Tiibhobu märgi all“ (Kronberg, 2002), „Eestlane väljaspool Eetit“ (Raag, 1999), „Eestlaste põgenemine Rootsi Teise maailmasõja ajal“ (Raag, 2009) kogumikust „Eestlaste põgenemine Läände Teise maailmasõja ajal“ ning „Võõrsil tehtud noorsootöö kui eestluse hoidja ja kaitsja“ (Raudsaar, 2008) kogumikust „Sõna jõul diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel“. Baasmaterjali saadi ka internetilehekülgedelt ja ajalehe artiklitest.

Resume

Estonians have been emigrating to Sweden for hundreds of years. Since there has been research on Estonian culture in Sweden, but the results have become obsolete by now, the purpose of this research paper was to give an overview of Swedish Estonian cultural activities and Swedish Estonians' language skills.

The research paper is composed of four chapters. The first chapter gives an overview of the emergence and development of the Estonian diaspora, the second chapter describes the emigration of Estonians to Sweden from the beginning of The Great Northern War until now, the third chapter focuses on the activities of Estonian cultural organizations in Sweden and the fourth chapter analyzes the results of the survey conducted amongst Swedish Estonians.

Different writings about Estonians living abroad have been used as valid sources: from the collection „Eestlased ja eesti keel välismaal“ a research „Eestlased ja eesti keel Rootsis“(Raag, 2010), „Tiibhobu märgi all“ (Kronberg, 2002), „Eestlane väljaspool Eestit“ (Raag, 1999), „Eestlaste põgenemine Rootsi Teise maailmasõja ajal“ (Raag, 2009) from the collection „Eestlaste põgenemine Läände Teise maailmasõja ajal“ and „Võõrsil tehtud noorsootöö kui eestluse hoidja ja kaitsja“ (Raudsaar, 2008) from the collection „Sõna jõul diasporaa roll Eesti iseseisvuse taastamisel“. Different magazines and webpages have also been used as sources.

Kinnitusleht

Kinnitan, et koostasin uurimistöö iseseisvalt. Kõigile töös kasutatud teiste autorite töödele ja andmeallikatele on viidatud; olen teadlik, et uurimistööd ei edastata teistele tulu teenimise eesmärgil ega jagata teadlikult plagieerimiseks.

.....

kuupäev / nimi / allkiri

Tunnistan lõputöö kaitsmisvalmiks.

Juhendaja

.....

kuupäev / nimi / allkiri